

PASARILE RAPITOARE DIN DOBROGEA DE NORD ȘI SITUAȚIA LOR ACTUALA

de ION CĂTUNEANU

Prin poziția ei geografică, ca și prin clima de tranziție între clima-tul pontic și cel mediteranean, prielnică înmulțirii a nenumărate specii de animale, teritoriul Dobrogei a favorizat cuibăritul a 29 specii și sub-specii de păsări răpitoare, din cele 42 de specii ce au fost întâlnite pînă nu de mult acolo.

Pe lângă răpitoarele mari ca *Gyps fulvus* (HABL.), *Aegypius mo-nachus* (L.), *Neophron percnopterus* (L.), *Aquila heliaca* (SAV.), *A. po-marina* BREHM, *Hieraetus pennatus* (GMEL.), *Haliaeetus albicilla* (L.), *Pandion haliaëtus* (L.), *Milvus migrans* (BODD.), *Circaëtus gallicus* (GMEL.) și *Pernis apivorus* (L.), celelalte specii și subspecii de păsări ră-pitoare diurne de talie mijlocie și mică, ca : *Falco cherrug danubialis* KLEINSCHM., *F. subbuteo* L., *F. vespertinus* L., *F. naumanni* FLEISCH., *F. tinnunculus* L., *Buteo b. buteo* (L.) *B.b. vulpinus* (GLOG.), *Circus aeruginosus* (L.), *C. macrourus* (GM.), *Accipiter gentilis* (L.), ca și păsă-riile răpitoare de noapte, ca : *Bubo bubo* (L.), *Asio otus* (L.), *Otus scops* (L.), *A. flammeus* (PALL.), *Athene n. noctua* (SCOP.), *A.a. indigena* BREHM, *Strix uralensis* PALL.,¹⁾ și *S. aluco* L., completează numărul acestor specii²⁾.

Cu aproape un veac în urmă (1874), munții stîncoși din nord și dealurile puternic vălurate erau acoperite de păduri seculare, în mare parte neumblate, ca și de altfel zăvoaiele Dunării și imensitatea stufu-lui din regiunea inundabilă, sau a Deltei și a lagunelor Mării Negre. Stepă întinsă și slab cultivată, acoperită cu mari suprafețe de plante ier-boase și spinării, forma un vast teritoriu prielnic înmulțirii unei bogate

¹⁾ DOMBROWSKI (19) citează o pereche găsită la 10 mai 1904 lângă Măcin în Dobrogea de nord, alături de cuibul în care se afla un ou.

²⁾ Toate aceste specii au fost întâlnite mai ales în horsul dobrogean, comple-xul lagunar și Delta Dunării, astfel că vorbind în text de Dobrogea, vorbim despre întreaga regiune nordică.

faune de reptile, păsări și mamifere mici, în special rozătoare, ca și numeroase insecte. Datorită acestei hrane naturale abundente, ca și a cadavrelor ce proveneau de la turmele de oi ce pășteau pe aceste mari întinderi, este normal ca și numărul păsărilor răpitoare să fi fost cu mult mai mare ca astăzi acolo.

Aceasta se constată cu prisosință aruncând doar o privire în literatura ornitologică din trecut și numai la 4 specii mai importante din avifauna Dobrogei.

Fig. 1. — Vulturul pleșuv negru (*Aegypius monachus* L.). Fiind actualmente dispărut din avifauna României, am folosit această fotografie executată în Pirinei și pusă la dispoziție de ornitologul englez ALAN JOHNSON.

Astfel, vulturul negru (*Aegypius monachus*) (fig. 1), acest impunător răpitor întâlnit încă pînă acum cîțiva ani atît în Carpați, cît și mai ales în Dobrogea, era o pasăre clocitoare obișnuită în pădurile de la Babadag, Giuvegea, Velichioi și Carvan. DOMBROWSKI (19) menționează în 1912 că în perioada de cuibărit a anilor 1873, 1874 și 1875 în pădurile de lîngă Babadag, pe o întindere de 9 km au fost găsite 377

ouă, ceea ce face, știind că vulturii nu depun decât un ou pe an, 377 cuiburi ocupate, adică 754 exemplare adulte. Din acest mare număr, în anul 1904, pe aceleași locuri nu mai erau decât 14 cuiburi locuite, iar în anul 1912 rămăseseră doar cca 12.

Vulturul sur (*Gyps fulvus*) (fig. 2), cuibărea atît în Carpați, cît și în zăvoaiele Dunării, prin ostroavele ei și în stîncăriile munților de la Măcin — Greci și mai ales în pădurile din văile stîncoase de la Giuvegea, fiind considerat ca cel mai răspîndit vultur de la noi din țară.

Fig. 2. — Unul din ultimii vulturi suri (*Gyps fulvus* (HABL.) (Fot. I. CĂTUNEANU 1936).

Codalbul (*Haliaeetus albicilla*), bine cunoscut de toți cei ce au cercetat pădurile întinse din nordul Dobrogei, ca și Delta Dunării, era evaluat în 1912 de DOMBROWSKI ca una dintre cele mai răspîndite „acvile” din țară. El menționează : „Despre neînchipuita masă de codalbi care apar toamna tirziu la Dunăre, nu-și poate face nimeni nici măcar o imagine, dacă n-a văzut-o”. De altfel, această trecere ce se efectua de obicei pe la sfîrșitul lunii noiembrie, dura cîteva zile. Multe din aceste exemplare rămîneau însă în timpul iernilor mai blînde acolo și se pare că numărul lor și atunci era mare.

Buha (*Bubo bubo*), se găsea răspîndită pe malurile Dunării și în Dobrogea, mai numeroasă decît în alte părți din țară. Numărul lor mare de pe atunci, se poate deduce după cele 350 exemplare și 48 ouă colectate de DOMBROWSKI, care indică totodată că frații SINTENIS (19) au observat în iarna anului 1883 foarte multe exemplare apărute pe litoralul Mării Negre.

Dacă aceste păsări de talie mare erau atât de numeroase pe acele timpuri, se poate ușor închipui cât de multe trebuie să fi fost păsările răpitoare mijlocii și mici, mai ales că și numărul vânătorilor era redus.

De atunci însă, în decursul anilor, s-au produs mari schimbări în densitatea păsărilor răpitoare din avifauna Dobrogei, fapt ce de altfel se resimte acum în toată țara.

Cauzele acestei diminuări atât de pronunțate a păsărilor răpitoare sînt :

- a. Schimbarea mediului de viață,
- b. colectarea abuzivă a ouălor,
- c. luarea puilor din cuiburi,
- d. otrava folosită în combaterea răpitoarelor cu păr,
- e. folosirea pesticidelor în agricultură,
- f. împușcarea nejustificată a păsărilor adulte.

1. — Natural că mediul de viață existent cu un secol în urmă în Dobrogea s-a schimbat în decursul anilor, odată cu progresul civilizației, îngreunînd anual condițiile de dezvoltare și de trai ale păsărilor răpitoare în genere și în special ale celor mari (vulturi, acvile,, codalbi). Condițiile primordiale ce au influențat schimbarea mediului de viață sînt :

- a. Exploatarea pădurilor seculare,
- b. despădurirea zăvoaielor Dunării și a dealurilor din nord.
- c. exploatarea marilor întinderi de stuf din Delta și lagune,
- d. defrișarea terenurilor necultivate, în folosul agriculturii.

Prin exploatarea pădurilor, nu numai copacii înalți și prielnici așezării cuiburilor au pierit, dar și liniștea necesară cuibăritului. Tot astfel, prin exploatarea întinderilor stuficole ca și prin defrișarea terenurilor necultivate, păsările răpitoare au fost lipsite de adăpost natural, de liniștea din perioada cuibăritului, ca și de bogata faună de păsări, mamifere mici (în special rozătoare) și insecte, ce formau hrana de predilecție a multora din ele.

2. — *Colectarea abuzivă a ouălor.* Pe lângă devastarea cuiburilor accesibile, „sport“ practicat de ciobani, se adaugă și colectarea sistematică și repetată a ouălor de către cercetători ai avifaunei, în majoritate străini, ca ALEON și SINTENIS, cît și din cei ce locuiau în țară, cum era pe atunci DOMBROWSCI.

Este normal ca un cercetător să colecteze odată în viața lui, fie pentru un muzeu sau chiar ca material documentar pentru lucrările sale³, o pontă și chiar două de ouă ale aceleași specii, atunci cînd are de-a face cu o pasăre mare, fie ea chiar abundentă. Pină în anul 1923⁴), la noi în țară se adunau ouăle păsărilor și pentru comercializare. Ast-

³). DOBAY a colectat o pontă de *Aegyptus monachus* în pădurile de la Babadag, ce se află actualmente la Muzeul Țării Crișurilor din Oradea.

⁴). În legea Nr. 1, pentru protecția vînatului și reglementarea vînătoarei, apărută la 19 aprilie 1923 stă scris la Art. 22: „În timpul cît vînătoarea este oprită, este interzis a prinde puii animalelor, a strica cuiburile păsărilor, sau a aduna ouăle acestora“.

fel par a fi fost folosite cele 369 ouă de *Aegyptius monachus* pe care frații SINTENIS le-au strins din Dobrogea în anul 1874. Tot astfel și DOMBROWSKI în cursul celor 21 ani de practică la noi în țară, pe lângă nenumăratele ouă adunate, a colectat și următoarele ouă de specii ce astăzi au devenit rare: 117 ouă de *Aegyptius monachus*, 79 ouă de *Haliaeetus albicilla*, 53 ouă de *Bubo bubo*, 52 ouă de *Aquila heliaca*, etc..

De altfel, se poate constata chiar din lucrarea sa „*Ornis Romaniae*“, ce bine era organizată această căutare a cuiburilor, deoarece el menționează că în primăvara anului 1900 a cunoscut 42 cuiburi ocupate de *Aquila heliaca*, dar adaugă: „Cîte îmi vor fi scăpat din vedere mie și oamenilor mei“.

Datorită faptului că vulturii nu depun decît un singur ou pe an, iar acvilele numai două ouă și că păsările ajung la maturitate sexuală de abea la 4—8 ani, se poate ușor deduce cît de distructivă a fost în trecut colectarea acestor ponte.

3. — *Luarea puilor din cuib.* Ca și colectarea ouălor, s-a practicat în trecut și este regretabil că se mai practică și astăzi⁵⁾, luarea puilor de prin cuiburi, fie de păstorii de vite sau de unii barcagii în deltă, care o fac doar pentru a se fâli prin performanța urcatului la cuib, fie de către vînători sau pădurari care o făceau pentru comercializare.

Se cunosc destule cazuri cînd pui de buhă, sau de acvile și chiar de vulturi au ajuns în volierele sau curțile unor vînători dornici să posede astfel de păsări falnice. Chiar DOMBROWSKI menționează cazul cînd a primit în vara anului 1910, 4 pui de *Aquila rapax orientalis* de la Babadag, sau cînd a pus pe vînătorii lui să împuște perechea de *Buteo b. vulpinus* și să-i aducă puii ce se aflau în cuib. Și astăzi (CIOCHIA în verbis), sînt unii ornitologi străini care vizitînd Dobrogea, iau din cuib pui de *Falco cherrug* pe care îi duc peste hotare.

4. — *Otrava folosită în combaterea răpitoarelor cu păr.* Prin folosirea hoiturilor și a nadelor otrăvite cu *stricnină* în combaterea lupilor și a altor răpitoare cu păr, s-au produs încă înainte de anul 1940 (58) mortalități în rîndul vulturilor, care fiind hoitari, au ajuns an de an, prin diminuarea numărului lor, să dispară din avifauna Dobrogei.

Dacă astăzi ar mai fi observat vreunul, ar însemna că acela este un exemplar venit din Balcani, unde mai cuibăresc cîteva perechi.

Codalbii au avut și ei de plătit tributul lor. În iarna anului 1963—1964 numai într-o singură săptămînă, în jumătatea de nord a Dobrogei au fost găsiți 61 de *Haliaeetus albicilla* morți⁶⁾.

5. *Folosirea pesticidelor în agricultură.* Cu toate că PUSCARIU (42) menționează că principala cauză a dispariției păsărilor răpitoare este otrăvirea lor cu stricnină, urmări tot atît de dăunătoare, se înregistrează însă și de pe urma folosirii în combaterea chimică a dăunătorilor ani-

5). PUȘCARIU (43) menționează în 1968 că anual în Delta Dunării puii de codalbi sînt luați de prin unele cuiburi.

6). în verbis SULTAN I. taxidermist al Muzeului „Delta Dunării“ din Tulcea.

mali, a două grupe de produse : cele *organo-clorurate* (DDT, HCH, Clordan, Heptaclor, Aldrin, etc.) și cele *organo-fosforice* (Paration, Diazinon, etc.) cu o toxicitate, în general foarte ridicată. Anume pesticide organo-clorurate, au o influență nefastă pentru reproducerea păsărilor, deoarece unele femele nu mai ouă, iar altele care au ouat și au clocit, nu mai scot pui, ouăle fiind sterile ⁷⁾.

6. — *Împușcarea nejustificată a păsărilor adulte.* Împușcarea păsărilor răpitoare a constat în genere, în afara plăcerii de a răpune astfel de piese, din dorința de a le poseda ca trofee personale, sau ca piese de muzeu ⁸⁾. Acțiunea aceasta de vîinare, care a avut ca rezultat diminuarea pînă la dispariție a unora din aceste păsări se poate împărți în cinci perioade mari.

PERIOADA 1870—1916

a. — Se caracterizează prin numărul restrîns de vînători existenți, deoarece numai oamenii avuți puteau avea arme bune și posibilitatea de a se deplasa în voie și de a vîna nestingheriți.

În această perioadă se remarcă cîțiva cercetători străini, sau locuind în țară și fiind totuși străini de ea, care au colectat în voie un număr mare de păsări răpitoare, pe care le-au comercializat, trecîndu-le peste graniță. Astfel, după marele număr de păsări împușcate de DOMBROWSKI și de oamenii lui și menționate ca atare în „*Ornis Romaniae*“ (1912), se poate ușor constata nu numai densitatea mare a acestor păsări în trecut, dar și faptul că el făcea o masivă exploatare a lor. Aceasta reiese chiar dintr-o citație a lui : „o recoltă de 10 codalbi, nu era ceva extraordinar. La copacul ales pentru dormit, la apusul soarelui deseori abia terminam cu încărcatul. Acum se prăbușea un codalb de pe copac și deja alți doi stau în locul lui, și aceasta durează aproape fără întrerupere pînă cînd se lasă întunericul“.

Dintre păsările răpitoare mari, considerate astăzi ca rare, el menționează ca piese colectate : 400 *Haliaeetus albicilla*, 237 de *Aquila pomarina*, 155 de *A. heliaca*, 86 de *Aegyptius monachus*, 82 de *Gyps fulvus*, 12 *Neophron percnopterus* și 337 exemplare de *Bubo bubo*, ale căror balguri nici măcar nu se găsesc depozitate în Muzeul de Științe Naturale „Grigore Antipa“ unde el a funcționat de cînd a venit în țară și pînă la expulzarea lui (1895—1916) ⁹⁾.

7). MARCHES G., 1968 — Pesticidele și influența lor asupra faunei sălbatice. — *Vin. Pesc. Sp., An. XX, Nr. 2, pp. 1—3.*

8). DOMBROWSKI (19, 32) a primit un exemplar de *Aquila clanga* împușcată la 17 oct. 1902 la Pecineaga în jud. Tulcea, unde THEIL (55) a vînat o *Aquila heliaca* la 22 mai 1913. Această ultimă piesă se află la Muzeul de St. Nat. din Sibiu (Nr. inv. 759).

9). Din acest bogat material, se mai găsesc actualmente la Muzeul „Gr. Antipa“ doar : 9 codalbi, 6 acvile țipătoare mici, 3 acvile de cîmp, 3 vulturi negri, 2 vulturi suri, 1 vultur alb și 3 bufnițe. BACESCU (2) menționează că din tot materialul colectat de DOMBROWSKI numai 10% au rămas în muzeu și 10% au servit ca material de schimb, în timp ce restul de 80% au fost comercializate de el.

Cunoscînd legea asupra „*Protecției vînatului*“ din 1891, ca și acea din 28 martie 1906, în care era menționat la cap. I, art. 10 : „*Vînarea tuturor păsărilor răpitoare, este permisă în tot timpul anului*“ nu trebuie să ne mire însă, vînarea și colectarea abuzivă, din perioada menționată.

PERIOADA 1916—1933.

b. — A doua perioadă poate fi considerată aceea a războiului 1916—1918, ca și a anilor ce au urmat, adică pînă în 1933, cînd se găseau arme mai multe și fiecare vîna păsările răpitoare după bunul său plac.

Cu toate că în „*Legea pentru protecția vînatului și reglementarea vînătoarei*“ din anul 1923, cit și aceea refăcută în 1925 era menționat încă la Art. 25 : „*Este permis a se vîna și în timpul oprit lupii.. și orice păsări răpitoare, stricătoare vînatului util*“, totuși, la finele acestei perioade atît vulturii cit și acvilele se mențineau încă în avifauna clocoitoare a păsărilor mari răpitoare din regiunea de nord a Dobrogei, fapt ce se constată din publicațiile de specialitate apărute în această perioadă

Astfel PASSOS-FREITAS (39) cercetînd Delta Dunării în apr.-mai 1922, a observat de pe Dunărea veche un exemplar de *Neophron perenopterus* planînd deasupra localității Turcoaia ce se află la poalele vîrfului Iacob, de mai multe ori a văzut *Aquila heliaca*, ca și o frumoasă pereche alături de cuibul lor în nordul pădurei Letea și un ex. la Marchelu Mare, un *Gyps fulvus* zburînd deasupra lacului Razelm, un cuib ocupat de *Haliaeetus albicilla* la 1 km V de lacul Marchelu Mare, o *Bubo bubo* în stîncăriile malului de V al lacului Razelm între Sarichioi și Jurilovca, ca și alte păsări răpitoare mijlocii și mici (*Tab. 1*).

Tot astfel, HEINRICH (21) cercetînd în lunile april.-mai 1925 nordul Dobrogei a găsit pe *Gyps fulvus* cuibărînd în stîncile de la Greci, iar în pădurile bătrîne ce se întindeau de acolo spre est, a văzut numeroase *Aquila heliaca*, *Aegypius monachus*, *Haliaeetus albicilla* care se cuibăreau acolo, ca și alte păsări răpitoare mijlocii și mici (*Tab. 1*). În stîncăriile capului Dolojman a găsit o *Bubo bubo* cuibărînd. El menționează cum a văzut un vînatîmpușcînd acea buhă bătrînă și luîndu-i cei doi pui mari.

LINȚIA (31) citează o femelă de *Aegypius monachus* împușcată în 28 april. 1927, la Greci, pasăre ce se găsește actualmente montată (Nr. inv. 546) la Muzeul Banatului din Timișoara.

KORNIS (26) cercetînd în aprilie 1929 regiunea de nord a Dobrogei, menționează că, pe lingă observațiile efectuate (*Tab. 1*), a vînat și următoarele păsări răpitoare : un mascul de *Aegypius monachus* la Bașbunar și o femelă la Babadag, un mascul de *Aquila heliaca* la Calica și o femelă la Poșta, unde i-a găsit și cuibul. Un mascul de *Aquila clanga* l-a vînat la Bașbunar, ca și patru *A. pomarina*, dintre care un mascul la Bașbunar, o femelă la Poșta și o pereche la Babadag. În pădurile întinse de la Bașbunar și Poșta a vînat două femele de *Haliaeetus albicilla*, găsînd în ultima pădure și o pereche cuibărînd, și este interesant faptul că revenînd după

10 zile a descoperit sub acest cuib femela moartă în urma unei lovituri puternice avută la cap, ca și un ou spart. În interiorul cuibului ei, au fost găsite însă două ouă de *Falco cherrug*, Kornis împușcând masculul respectiv, ca și alte două femele la Babadag și Razelm. Tot la pădurea de la Poștă el a vînat o femelă de *Hieraaëtus pennatus*. Este foarte interesant faptul că la acea epocă a putut captura atît în această pădure, cît și la Calica un mascul și o femelă de șoim de iarnă (*Falco columbarius aesalon* TUNST.).

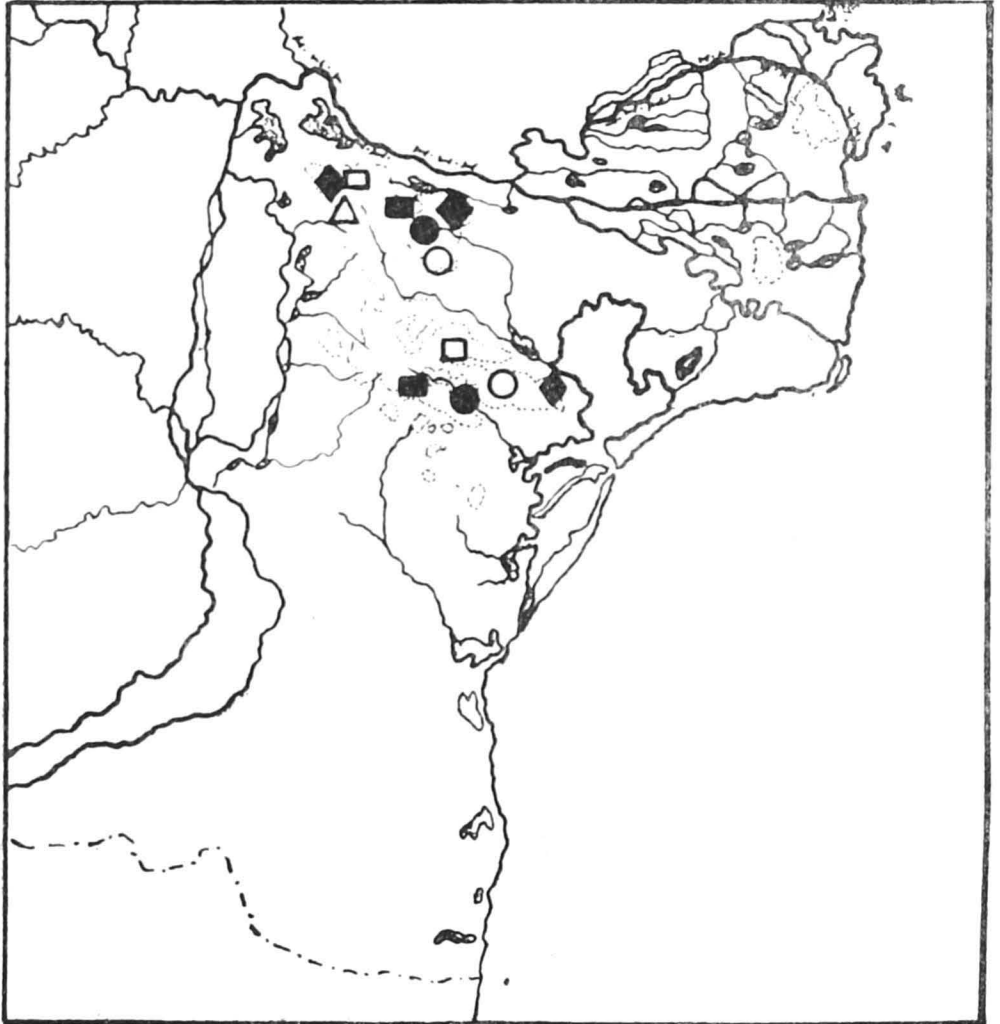

Fig.3. — Harta întocmită în anul 1935 de KORNIS, cuprinzînd locurile de cuibărit ale șoimului dunărean (*Falco cherrug danubialis*) (triunghi alb), acvilei de cîmp (*Aquila heliaca*) (pătrat alb) acvilei țipătoare mare (*A. clanga*) (cerc negru), acvilei țipătoare mică (*A. pomarina*) (cerc alb), acvilei pitice (*Hieraaëtus pennatus*) (dreptunghi negru) și a codalbului (*Haliaeetus albicilla*) (romb negru).

Mai mult încă, KORNIS menționează că în primăvara anului 1929, se găseau în pădurile întinse de la Babadag și Bașbunar, pe fiecare areal de cca 100 iugăre câte un cuib de pasăre răpitoare mare ca : vulturul negru, vulturul sur, codalbul, acvila de câmp, și 4—5 cuiburi de păsări răpitoare mijlocii ca : acvila țipătoare mare, acvila țipătoare mică, acvila mică și șoimul dunărean.

IACOBI (23) cercetînd Delta și lacul Razelm în octombrie-noiembrie 1929 a observat acolo 3 ex. de *Aquila heliaca*, două perechi de *Haliaeetus albicilla*, o *Bubo bubo*, și alte 6 specii de păsări răpitoare mici (Tab. 1).

Tot KORNIS (29) în urma recensămîntului efectuat în nordul Dobrogei în primăvara anilor 1929 și 1930, găsește cuibărind încă, în pădurile întinse cuprinse între Mănăstirea Cocoș-Telița-Tulcea-Babadag-

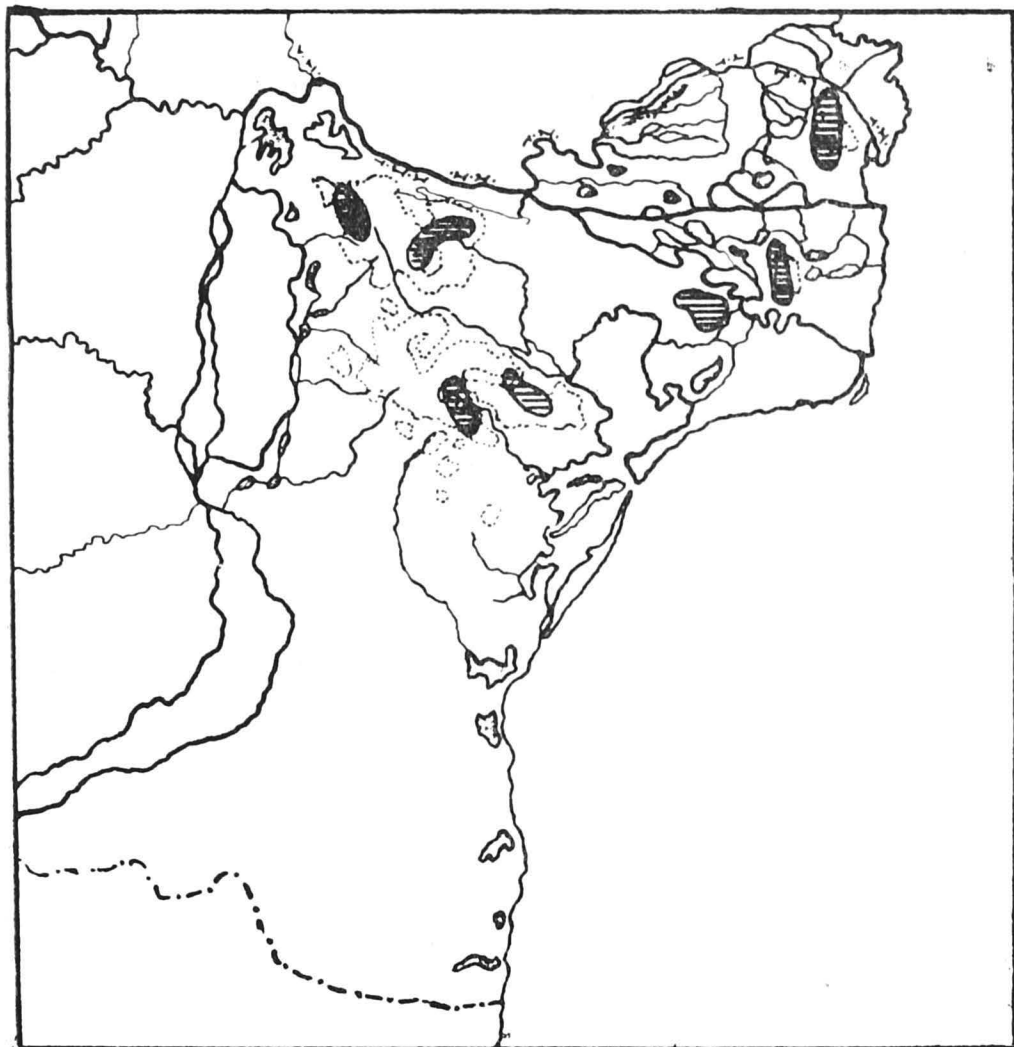

Fig. 4. — Hartă întocmită în anul 1936 de SCHNELL indicînd regiunile în care se pot întîlni cuiburi de vulturi (hașuri orizontale).

Başbunar și sus numita mănăstire (fig. 3), pe *Aegyptius monachus*, *Aquila heliaca*, *A. clanga*, *A. pomarina*, *Hieraaëtus pennatus*, *Haliaeetus albicilla* și *Falco cherrug*.

Este curios însă că WUST (61) cercetînd doi ani mai tîrziu horstul dobrogean, adică în iulie-august 1931, venind de la Cernavoda la Greci-Isaccea-Malcovi-Jurilovca la Constanța, nu mai întîlnește în timp de 20 de zile, în această regiune nordică atît de bogată în răpitoare mari, decît două ex. de *Haliaeetus albicilla* la lacul Ulmu, două ex. de *Gyps fulvus* la capul Dolojman, de trei ori *Aquila heliaca* și anume la vîrfurile Țuțuiat, Visterna și Pașa-Cișla (Tab. 1).

PERIOADA 1933—1950

c. — Perioada a treia ar cuprinde intervalul dintre anii 1933—1950, timp de popas în viabilitatea păsărilor răpitoare.

În anul 1933, datorită intervențiilor susținute, efectuate de către conducerea Comisiunii Monumentelor Naturii ce funcționa atunci pe lângă Ministerul Agriculturii, se legiferează prin jurnalul Consiliului de Miniștri Nr. 600¹⁰⁾, ocrotirea speciilor *Gypaëtus barbatus*, *Gyps fulvus*, *Aegyptius monachus*, *Neophron percnopterus*, ca monumente ale naturii.

Cu toate că situația răpitoarelor mari nu era încă sigură, totuși în anul 1935, KORNIS (27) menționează : „La marginea lacului, în pădurile dealurilor ce se înalță de la Enisala, situate în partea de vest și pînă la Babadag, se află în mare număr, cuiburile vulturilor, șoimilor, ulilor și a altor păsări răpitoare, a căror hrană este asigurată din belșug prin milioanele de păsări ale lacului Razim“.

Tot astfel și SCHNELL (48) în ghidul său de vînătoare apărut în același an (1936) indică pe o hartă (fig. 4) locurile unde se mai găsesc în Dobrogea vulturi, sau cuiburile acestor păsări.

Aceste două afirmații oglindesc faptul că falnicile păsări răpitoare se mai întîlneau în acea vreme, ca păsări clocitoare în Dobrogea de nord.

Totuși, cu toate că situația lor era încă bună, în urma strigătului de alarmă dat de către cunoscutul scriitor german BENGTT BERG (4) în cartea sa „*Die letzten Adler*“ (apărută în 1963), asupra diminuării îngrijorătoare a păsărilor răpitoare din Europa, KORNIS (28) menționează în același an în raportul pe care l-a adresat Direcției Vînătoarei pentru ocrotirea avifaunei din Delta Dunării : „*Trebuie să vă atrag atenția în mod deosebit asupra vulturilor, care sînt pe cale de dispariție*“.

Cu toate că în anul 1933 se legiferaseră protecția vulturilor ca monumente ale naturii și că pînă în anul 1936 și acvilele erau astfel ocrotite (SCHNELL 1936), totuși situația păsărilor răpitoare și în special a vulturilor s-a menținut oarecum critică, datorită împuținării lor treptate, din anii anteriori ocrotirii și a faptului că după acea dată, unii

¹⁰⁾ Publicată în Buletinul Comisiunii Monumentelor Naturii An. XI, 1943, Nr. 1—4, p. 24.

vânători necunoscînd hotărîrea și alții inconștienți, nerespectînd-o, mai continuau să le vîneze.

Dacă ocrotirea vulturilor decretată în anul 1933 ca monumente ale naturii nu a fost luată în seamă de către vînători, situația s-a lămurit pentru ei, odată cu apariția noului permis de vînătoare din anul 1938, deoarece acolo apar clar stipulat: *Este interzis vînarea speciilor rare, în descreștere sau dispariție, care formează parte integrantă a naturii țării noastre, cum sînt zăganii (vulturi barboși), acvilele, vîltanii hoitari*“.

Măsura aceasta este prima hotărîre justă luată pentru salvarea vulturilor și acvilelor din țara noastră, însă tardivă. Aceasta se constată din publicațiile celor ce au cercetat pe teren avifauna Dobrogei și în special regiunile ei nordice, atît de bogate în trecutul apropiat în păsări răpitoare, căci nu se mai vorbește de vulturi și doar în mică măsură de acvile.

Astfel CĂTUNEANU cercetînd această regiune în octombrie 1937 (7) amintește doar de *Aquila clanga*, *Haliaeetus albicilla* și *Circus aeruginosus* observate în decurs de 5 zile în regiunea Ilgani-lacurile Meșteru-Tătaru, ca și în sept.-oct. 1938 (8) cînd în decurs tot de 5 zile a observat în aceeași regiune, doar un singur ex. de *Aquila clanga*, trei *Haliaeetus albicilla*, pe lîngă alte păsări răpitoare mici (Tab. II). În continuare pe lacul Razelm a văzut un *Haliaeetus albicilla* și un *Pandion haliaëtus* (11).

RODEWALD (46) cercetînd Delta în prima decadă a lunii oct. 1938 a observat cîteva perechi de *Haliaeetus albicilla* egal repartizate, iar la finele lunii, repartizate mai mult în sistemul lagunar, în timp ce între 12—22 dec. codalpii se găseau doar spre litoralul Mării Negre. În aprilie și mai 1939 RODEWALD (45) a observat o pereche de *Haliaeetus albicilla* în regiunea Podul Roșu, adică peste ambele laturi ale canalului Sireasa, ca și o altă pereche mai la S de canalul Iacob, ceea ce face doar 4 ex. în decurs de mai mult de 25 de zile.

Cu toate că RODEWALD (47) nu dă date numerice și nici punctele unde și-a făcut observațiile între 25 dec. 1939 și 10 febr. 1940, totuși se poate face o sumară apreciere asupra situației păsărilor răpitoare din cuprinsul Deltei, în cursul acestei ierni cu temperaturi extrem de scăzute. Astfel, el a observat doar pe *Haliaeetus albicilla* ¹¹⁾, pe lîngă alte păsări răpitoare mijlocii și mici (Tab. II), dintre care se remarcă trei oaspeți interesanți de iarnă: *Falco peregrinus* ¹²⁾, *Buteo lagopus* și *Strix uralensis*.

¹¹⁾. Este de mirare faptul, că cu toate că în primăvara anului 1938 apare în permisul de vînătoare interzicerea de a se vîna vulturii și acvilele, în anul 1940 în Revista Vînătorilor se publică un articol în care se dă un „Calendar vînătoresc al Deltei” în care RODEWALD (47) într-un tabel intitulat: „Locurile, unde într-un timp dat se pot vîna în Deltă cu cea mai mare siguranță anumite specii de păsări”, indică alături de 11 grupuri de păsări de apă și *codalbul*, ca pasăre vînabilă.

¹²⁾. Două ex. împușcate de RODEWALD se găseau în 1940 împăiate la Laboratorul Hidrobiologic al Deltei Dunării din Tulcea.

d. — Această perioadă a fost mai vitregă pentru reproducerea și viabilitatea păsărilor răpitoare, indiferent dacă acestea erau de talie mare, mijlocie sau mică, diurne sau nocturne.

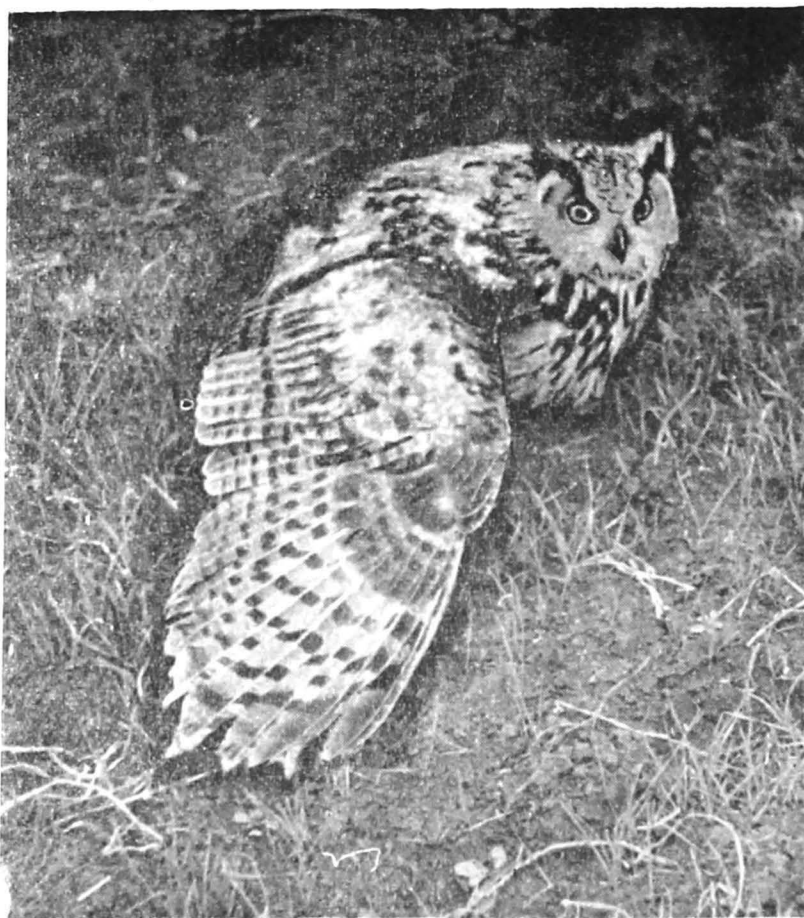

Fig. 5. — În anii de combatere a păsărilor răpitoare o *Bubo bubo* rănită (Fot. I. CĂTUNEANU).

Din primăvara anului 1950, organele de vânătoare au început o campanie cu totul nejustificată de combatere a păsărilor răpitoare, indiferent că erau cu adevărat dăunătoare, sau chiar folositoare intereselor omului. S-a fixat filialelor de vânătoare plan de combatere și unele din ele și-au depăși chiar norma, împușcând pînă și inofensivii vinderii (*Falco vespertinus*, *F. naumanni*, și *F. tinnunculus*), atît de folositori în agricultură.

Concomitent cu împușcarea păsărilor răpitoare, a fost începută și o campanie de combatere a lupilor, a celorlalte mamifere dăunătoare vînatului, folosindu-se însă hoiturile și nadele otrăvite cu stricnină, ceea ce a adus mortalitate însemnată în rîndul ultimilor vulturi, a acvilelor, codalbilor, cît și a șorecarilor.

Timp de 16 ani a durat această campanie de combatere (fig. 5, 6), cu toate intervențiile ce s-au făcut pe lângă Direcția Vinătoarei și a conducerii Asociației Generale a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi din R.S.R.¹³⁾.

Fig. 6. — Cum se combăteau păsările răpitoare în aprilie 1957 în masivul păduros al Luncaviței. Paznic de vânătoare cu un *Accipiter gentilis* în mina stângă și un *Buteo buteo* în mina dreaptă. Ultima era o temelă împușcată pe marginea cuibului în care i-a rămas ponta completă (Fot. I. CĂTUNEANU).

Urmările acestei combateri s-au resimțit bineînțeles mai prorunțat în regiunea de nord a Dobrogei, această regiune fiind cunoscută și din trecut ca un loc favorabil reproducerii și bunului trai al celor mai numeroase și mai interesante păsări răpitoare.

Dispariția vulturilor¹⁴⁾, ca și diminuarea numărului celorlalte, păsări răpitoare s-a constatat atît din cercetările noastre efectuate în decursul

¹³⁾. Comisia pentru Ocrotirea Monumentelor Naturii de pe lângă Academia R.S.R., s-a preocupat de această problemă din anul 1954. CĂTUNEANU, referat din mai 1957 către Academia RPR privind împușcarea nejustificată ce se practică în Dobrogea de nord a păsărilor răpitoare declarate monumente ale naturii, ca și a celor folosite agriculturii. Centrala Ornitologică Română intervine prin referatul din 5 apr. 1964 pentru ocrotirea păsărilor răpitoare folosite agriculturii, pe lângă Asociația Generală a Vânătorilor, prin conducătorul ei, ce era și membru în Comisia tehnico-științifică de ajutorare a vânătoarei. Problema s-a discutat și la „a II-a Conferință Națională de Ocrotire a Naturii ținută la Constanța între 17—21 sept. 1965, fără a se ajunge însă la vre-un rezultat favorabil păsărilor răpitoare.

¹⁴⁾. LIMȚIA (32) face marea greșeală că traducînd în 1954 lucrarea lui DOMBROWSKI (19) cuvînt cu cuvînt, dă astfel impresia că datele folosite sînt actuale. Datorită acestui fapt, credem că HELLER (22) în 1955, COTTA (18) în 1956, MUNTEANU (33) în 1960 și mai ales BUNESCU (5) în 1963, au publicat că vulturii pleșuvi pot fi întîlniți încă și acum în Dobrogea.

anilor în toată această regiune, cît și din publicații apărute (*Tab. III*). Astfel, printre păsările răpitoare mari și mijlocii : *Gyps fulvus* (fig. 7), nu a mai fost întîlnit din anul 1954¹⁵⁾, iar *Aegypius monachus* (fig. 8) din 1958¹⁶⁾.

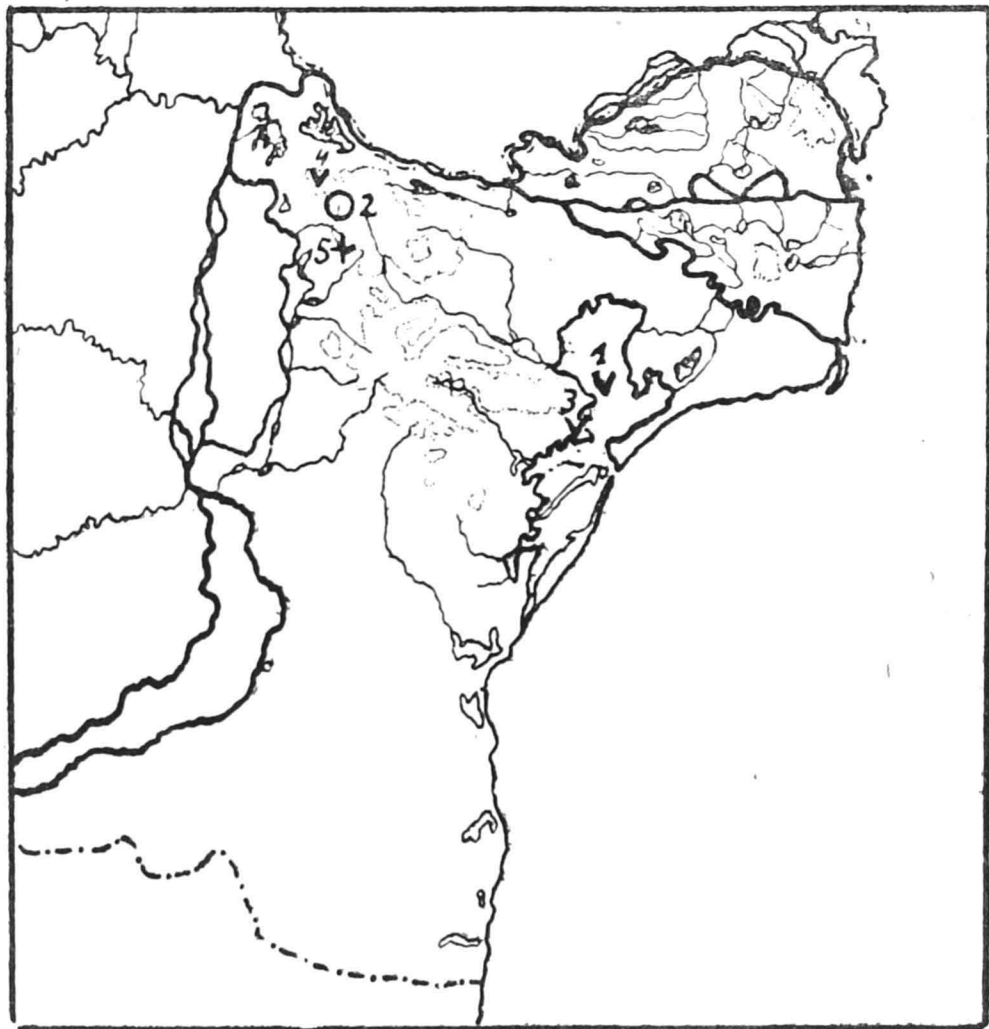

Fig. 7. — Punctele în care vulturul sur (*Gyps fulvus* (HABL.) a cuibărit în nordul Dobrogei între anii 1922—1954 (cerc) și unde a fost văzut (v), sau împușcat (+) în decursul anilor (Original).

1. în sbor, Razelm 1922 (39), 2. cuib în stîncile de la Greci 1925 (21), 3. două ex. capul Dolojman 1931 (39), 4. culmea Căpăului 1953 (5), 5. Vîrful Priopcea 1954 (5).

¹⁵⁾ Un ex. a fost vînat pe culmea Copcalău prin anul 1953, informație dată de Filiala de Vinătoare Măcin și altul ce se afla în 1963 împăiat la ocolul Silvic Cerna, a fost împușcat pe vîrfurile Priopcea situat între Greci și Cerna, în anul 1954 (5) (fig. 7).

¹⁶⁾ BUNESCU (5) indică un vultur negru ce a fost vînat în anul 1958 la Enisala, exemplarul fiindu-i semnalat de Filiala de Vinătoare Tulcea.

Nr. crt.	Specia	PAS-FREIT 1922 (39)		HEINRIH 1925 (21)		LINȚIA 1927 (31)		KORNIS 1929 (26)				IACOBI 1929 (23)		WUST 1931 (61)		
		LUNA	REG	L	REG	L	REG	L	REG	L	REG	L	REG	L	REG	
1.	<i>Gyps tuivus</i>	V.	R	IV.	H.c										VII.	H2.d
2.	<i>Aegyptius monachus</i>			IV.	H.c	IV.	H.+1									
3.	<i>Neophron percnopterus</i>	IV. V.	H					IV.	H. +2	IX.	H					
4.	<i>Aquila heliaca</i>	IV. V.	D.L.c.	IV.	H.c			IV.	H.c+2	IX.	H +1			X.	R 3	VII. VIII. H 3
5.	<i>A. rapax orientalis</i>															
6.	<i>A. pomarina</i>							IV.	H. +4							
7.	<i>A. clanga</i>							IV.	H. +1							
8.	<i>Hieraaetus pennatus</i>							IV.	H. +1							
9.	<i>Buteo buteo</i>	IV.	H													
10.	<i>B. buteo vulpinus</i>	V.	R	IV.	H			IV.	H. +1	IX.	R					
11.	<i>Buteo lagopus</i>															
12.	<i>Buteo rufinus</i>															
13.	<i>Accipiter gentilis</i>			IV.	H.c+											
14.	<i>Accipiter nisus</i>											X.	R			
15.	<i>Accipiter brevipes</i>															
16.	<i>Milvus milvus</i>	IV.	D													
17.	<i>Milvus migrans</i>	IV. V.	D +	IV.	H.D											
18.	<i>Haliaeetus albicilla</i>	IV. V.	D.Lc.	IV.	Hc.			IV.	H.c+2			X.	R.4.	VII.	D2	
19.	<i>Pernis apivorus</i>	IV. V.	D.L.													
20.	<i>Circus aeruginosus</i>	IV. V.	R.H.	V.	D							X.	R			
21.	<i>Circus cyaneus</i>	V.								IX.	R +1	X.	R			
22.	<i>Circus macrourus</i>											X.	R			
23.	<i>Circus pygargus</i>							IV.	H. +4							
24.	<i>Circaetus gallicus</i>															
25.	<i>Pandion haliaetus</i>															
26.	<i>Falco subbuteo</i>	IV.	D	V.	D					IX.	H +1	X.	R			
27.	<i>Falco peregrinus</i>	V.	D.L+									X.	R			
28.	<i>F. cherrug danubialis</i>							IV.	H.c+3	IX.	R					
29.	<i>F. columbarius aesalon</i>							IV.	H. +2							
30.	<i>Falco vespertinus</i>	V.	D.L	V.	D.Lc.											
31.	<i>Falco naumanni</i>															
32.	<i>Falco tinnunculus</i>	V.	D.L+							IX.	R	X.	R			
33.	<i>Otus scops</i>															
34.	<i>Bubo bubo</i>	V.	H.R.	V.	Hc.+1							X.	R			
35.	<i>Strix aluco</i>	IV.	D c													
36.	<i>Strix uralensis</i>															
37.	<i>Asio otus</i>															
38.	<i>Asio flammeus</i>															

C - pădurea Caraorman,
c = cuib ocupat,
2c = numărul cuiburilor găsite.
d = capul Dolojman,
D = Delta Dunării
F = frecvent,
H = horstul dobrogean,

L - pădurea Letea,
M = în migrație,
Pr = primăvara,
R = lacul Razelm,
r = rar,
S = insula Sahalin,
v = pe Dunărea Veche,
+ = exemplar împușcat sau găsit mort,
+1 = numărul ex. vinate sau găsite moarte.
în toate locurile unde nu este notat
un număr în urma regiunii
unde specia a fost observată,
înseamnă că nu a fost văzut
mai mult de un exemplar.

Nr. crt.	SPECIA	CĂTUN. 1937(7)		CĂTUNEANU 1938 (8)		RODEWALD 1938 (46)		RODEWALD 1939 (45)		RODEWALD 1939—1940 (47)	
		L	REG	L	REG	L	REG	L	REG	L	REG
1	<i>Gyps fulvus</i>										
2	<i>Aegypius monachus</i>										
3	<i>Neophron percnopterus</i>										
4	<i>Aquila heliaca</i>										
5	<i>A. rapax orientalis</i>										
6	<i>Aquila pomarina</i>										
7	<i>Aquila clanga</i>	X	D	X	D +1						
8	<i>Hieraaetus pennatus</i>										
9	<i>Buteo buteo</i>										
10	<i>Buteo b. vulpinus</i>										
11	<i>Buteo lagopus</i>										
12	<i>Butei rulinus</i>									XII. I	D
13	<i>Accipiter gentilis</i>			X	D						
14	<i>Accipiter nisus</i>			X	D						
15	<i>Accipiter brevipes</i>										
16	<i>Milvus milvus</i>										
17	<i>Milvus migrans</i>										
18	<i>Heliaetus albicilla</i>	X	D 3	X	D.R 4	X	DR	IV.V	D 4	XII. I	D
19	<i>Pernis apivorus</i>										
20	<i>Circus aeruginosus</i>	X	D	X	D					XII. I	D
21	<i>Circus cyaneus</i>										
22	<i>Circus macrourus</i>										
23	<i>Circus pygargus</i>										
24	<i>Circaetus gallicus</i>										
25	<i>Pandion haliaetus</i>										
26	<i>Falco subbuteo</i>			X	R						
27	<i>Falco peregrinus</i>			X	D						
28	<i>F. cherrug danubialis</i>									XII. I	D +2
29	<i>F. columbarius aesalon</i>										
30	<i>Falco vespertinus</i>										
31	<i>Falco naumanni</i>			X	D.12 M						
32	<i>Falco tinnunculus</i>										
33	<i>Otus scops</i>										
34	<i>Bubo bubo</i>										
35	<i>Strix aluco</i>										
36	<i>Strix uralensis</i>			X	D						
37	<i>Asio otus</i>									XII. I	D
38	<i>Asio flammeus</i>										

CĂTUN. = CĂTUNEANU.
 CIOC. HAFNER = CIOCHIA, HAFNER.
 HAEN. TĂLP. = HAENSEL, TĂLPEANU.
 PAPAD. = PAPADOPOL.
 PASCOVS. = PAȘCOVSCHI.
 PAȘ. FREIT. = PAȘSOS - FREITAS.
 STEINBAH. = STEINBACHER.
 TĂLP. PASP. = TĂLPEANU, PASPĂLEVA.

Nr. crt.	SPECIA	CĂTUN. 1950		PAPADOPO 1953		CĂTUN. 1954		CĂTUN. 1955		CĂTUN. 1957		CĂTUN. 1958		PĂPAD. 1958		STEINBACH 1958 (50)		PUȘCARIU 1961 (41)		ANDONIE 1961 (1)		TĂLP. 1962 (56)	
		L	R	L	R	L	R	L	R	L	R	L	R	L	R	L	R	L	R	L	R	L	R
1	<i>Cypus fulvus</i>																						
2	<i>Aegyptus monachus</i>																						
3	<i>Neophron percnopterus</i>																						
4	<i>Aquila heliaca</i>									IV. H2c											IX. III3		IX. H
5	<i>A. rapax orientalis</i>																						
6	<i>Aquila pomarina</i>											VI. D											
7	<i>Aquila clanga</i>														X. D								
8	<i>Hieraetus pennatus</i>																						
9	<i>Buteo buteo</i>			XII. D						IV. H5c													
10	<i>Buteo b. vulpinus</i>									IV. H1c													
11	<i>Buteo lagopus</i>			XI. D																			
12	<i>Buteo rufinus</i>																						
13	<i>Accipiter gentilis</i>																						
14	<i>Accipiter nisus</i>	VI. D		XII. H						IV. H3c													
15	<i>Accipiter brevipes</i>									IV. H c													
16	<i>Nitvus nilvus</i>																						
17	<i>Nitvus migrans</i>	VI. D																					
18	<i>Haliaeetus albicilla</i>	VI. D		IX. XII. DR					VI. H.D			VI. D											
19	<i>Bonasa apivorus*</i>	VI. D							VI. D.R			VI. D.C		IX. H					Pr.	D			
20	<i>Circus aeruginosus</i>	VI. D				IX. D		VI. D				VI. D		X. D					Pr.	D			
21	<i>Circus cyaneus</i>																						
22	<i>Circus macrourus</i>					IX. D.M																	
23	<i>Circus pygargus</i>																						
24	<i>Circus gallicus**</i>																						
25	<i>Falco haliaeetus</i>									IV. H													
26	<i>Falco subbuteo</i>	VI. D				IX. D.M				IV. H		VI. D		X. D									
27	<i>Falco peregrinus</i>													X. D									
28	<i>F. cherrug danubialis***</i>													X. D									
29	<i>F. columbarius aesalon</i>													X. D									
30	<i>Falco vespertinus</i>																						
31	<i>Falco naumanni</i>					IX. D.M						VI. D.C											
32	<i>Falco tinnunculus</i>					IX. D		VI. R		IV. H				X. H.D									
33	<i>Otus scops</i>									IV. H													
34	<i>Bubo bubo</i>									IV. H													
35	<i>Nyctalus aluco</i>																						
36	<i>Nyctalus utalensis</i>																						
37	<i>Asio otus</i>																						
38	<i>Asio flammeus</i>									IV. H													

* TĂLPEANU (56) îl menționează cuibărind în iulie 1963 în pădurea Letea, iar CĂTUNEANU a observat un singur exemplar în iunie-iulie 1966 planind pe deasupra pădurii Cocos.

** Un exemplar observat de CĂTUNEANU în aprilie 1957, planind pe deasupra pădurii Luncavița și unul văzut de TĂLPEANU (56) în iulie 1966 pe deasupra pădurii Cocos.

*** PĂPADOPOL (in verbis) a observat un exemplar în octombrie 1958 la Mla. J. HAINSEL și TĂLPEANU (20) unul la Urloaia și altul la Litcov, iar TĂLPEANU (56) menționează unul care în mai 1965 a ocupat cuibul unui codalb la N de Mădăghiol, prin îndepărtarea titularului.

TABEL III

PAD. 64	CĂTUN. 1964		CĂTUN. 1965 (14)		HAEN. TĂL 1965 (20)		STEINBACH 1965 (51)		CĂTUNEAN 1966		STEINBAH. 1966 (52)	
	L	R	L	R	L	R	L	R	L	R	L	R
			IV.	H4								
					V.	H						Pr. D
			IV.	H6			VI. VII D		VII.	H		
									V.	H		
									VII.	H		
D	VII. D		IV.	H5	V.	H3			VI. VII. HD3		Pr.	DC2
					V.	DH3		VI. VII D	VII. D		Pr.	DC3
D6	VII. D				V.	DR2		VI. VII. DM	VII. H		Pr.	D
					V.	D		VI. VII. D	VI. VII. HD3			
									V.			
D4	VII. D				V.	HR2		VI. VII. D.L	V. VII. HD5		Pr.	D.C
					V.	D 2						
	VII. D				V.	DH7			VI.	D		
D	VII. D		IV.	H.5.M	V.	DR4		VI. VII. DLM	V. VI.	H4	Pr.	D.C
			IV.	H								
					V.	H						

Nr. crt.	SPECIA	CĂTUN. 1967		TĂLPEANU 1967 (56)		CĂ 19
		L	R	L	R	L
1	<i>Gyps fulvus</i>					
2	<i>Aegypius monachus</i>					
3	<i>Neophron percnopterus</i>					
4	<i>Aquila heliaca</i>					
5	<i>A. rapax orientalis</i>	VI.	H 2			V
6	<i>Aquila pomarina</i>	VI.	H			
7	<i>Aquila clanga</i>					
8	<i>Hieraetus pennotus</i>					
9	<i>Buteo buteo</i>	VI.	H 2			V
10	<i>Buteo b. vulpinus</i>					
11	<i>Buteo lagopus</i>					
12	<i>Buteo rufinus</i>					
13	<i>Accipiter gentilis</i>					
14	<i>Accipiter nisus</i>					
15	<i>Accipiter brevipes</i>					
16	<i>Milvus milvus</i>					
17	<i>Milvus migrans</i>					
18	<i>Haliaeetus albicilla</i>	VI.	H 5			
19	<i>Pernis apivorus</i>	VI.	D c	VI	D 7	
20	<i>Circus aeruginosus</i>					
21	<i>Circus cyaneus</i>	VI.	H 2			V
22	<i>Circus macrourus</i>					
23	<i>Circus pigargus</i>					
24	<i>Circaëtus gallicus</i>					
25	<i>Pandion haliaëtus</i>					
26	<i>Falco subbuteo</i>					
27	<i>Falco peregrinus</i>					V
28	<i>F. cherrug danubialis</i>					
29	<i>F. columbarius aesalon</i>					
30	<i>Falco vespertinus</i>					
31	<i>Falco naumanni</i>					
32	<i>Falco tinnunculus</i>					V
33	<i>Otus scops</i>					
34	<i>Bubo bubo</i>					
35	<i>Strix aluco</i>					
36	<i>Strix uralensis</i>					
37	<i>Asio otus</i>					
38	<i>Asio flammeus</i>					

Neophron percnopterus. ANDONE (1) a observat un ex. tânăr în sept. 1961 în colonia de pelicani de la Uzlina și un adult cu un tânăr în mar. 1962 la capul Dolojman. TĂLPEANU (56) menționează pe geologul IORDAN care a fotografiat un adult în sept. 1962 în M-ții Măcin.

Aquila heliaca, care era atât de des întâlnită în perioada anterioară în toată regiunea, este de acum rară. Astfel, CĂTUNEANU găsește în apr.

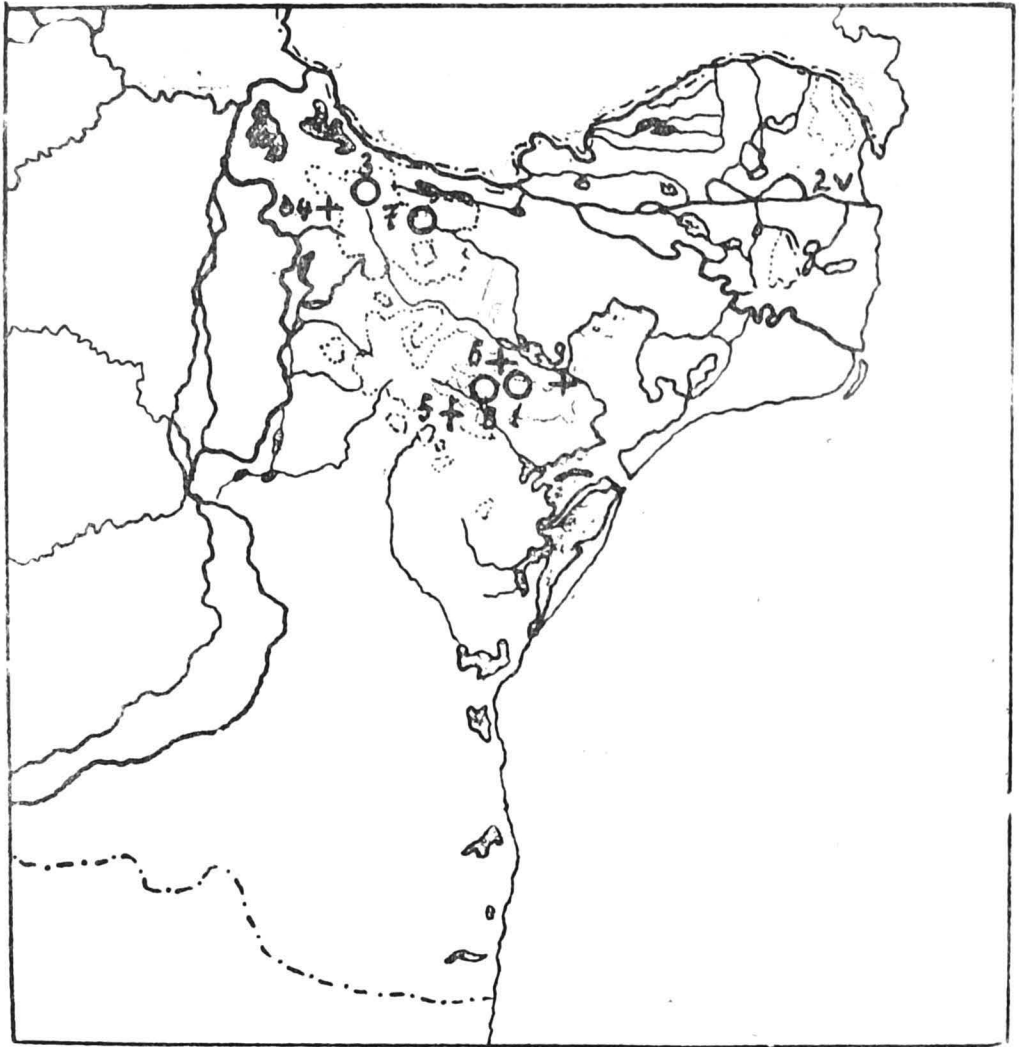

Fig. 8. — Punctele în care vulturul negru (*Aegypius monachus* L.) a cuibărit în nordul Dobrogei între anii 1920—1958 (cerc) și unde a fost văzut (v) sau împușcat (+) în decursul anilor (Original).

1. în pădurea Babadag o pontă colectată de DOBAY în 17 martie 1903,
2. două ex. la Sulina 1903 (30), 3. pădurea Cocoș 1925 (21), 4. Greci 1927 (31), 5. Bașbunar 1929 (26), 6. Babadag 1929 (26), 7. pădurea Cocoș-Telița 1929 și 1930 (29), 8. pădurea Babadag-Bașbunar 1929—1930 (29), 9. Enisala 1958 (5).

1957 un cuib pe Pietrosul, un altul pe valea lui Trofin (masivul Luncavița) ce conținea 2 ouă (fig. 9) și observă numeroase ex. rotindu-se peste întinsa pădure dintre Luncavița și Greci. STEINBACHER (50) menționează un ex. văzut în zbor peste horstul dobrogean în 1958, iar CATU-

Fig. 12. — Cuib de codalb (*Haliaeetus albicilla* L.) construit pe un arbore bătrâns de pe valea lui Trofin din pădurea de la sud de Luncavița. (Fot. I. CĂTUNEANU 1957).

NEANU (14) în primăvara anului 1965 întâlnește un ex. în zbor la încrucișarea drumului Tulcea-Măcin cu drumul spre Minăstirea Cocoș (fig. 10), un ex. planind peste pădurea Cocoș, două ex. lângă un început de cuib observat împreună cu TĂLPEANU (55) la 4 km de Filimon Sîrbu ¹⁷⁾, în plin câmp ¹⁸⁾, în care au fost găsite atît resturi de alimente, cît și ingluvii (fig. 11).

¹⁷⁾. — Isovoarele.

¹⁸⁾. Faptul că aceste două acvile își începuseră construirea cuibului în câmp deschis, indică lipsa de liniște pe care o aveau în pădurile întinse dintre Greci și Poșta, unde cuibăreau frecvent înainte de a se declara campania de combatere a păsărilor răpitoare.

Aquila rapax orientalis ca o specie rară și de tranzit ce este pentru țara noastră, nu a fost observată decât o singură dată în acest interval de 16 ani, adică peste horstul dobrogean un ex. în zbor în sept. 1958 de STEINBACHER (50).

Aquila pomarina. Semnalată în 1955 de HELLER (22) la Ilgani, a fost observată de CATUNEANU în mart. 1958 în colonia de pelicani de la Matița, unde consuma puii acestora, și de STEINBACHER (50) în sept. în zbor spre Crișan. HAENSEL și TĂLPEANU (20) menționează un ex. observat la 1 mai 1965 în apropiere de Babadag și STEINBACHER (52) un ex. văzut pe brațul Sf. Gheorghe în primăvara anului 1966.

Aquila clanga. PAPADOPOL (in verbis) indică un ex. observat în zbor la începutul lunii oct. 1958, peste canalul Sentea (Mila 23), iar STEINBACHER (51) semnalează un singur ex. văzut la Crasnicol în 1965. El menționează că în anul 1956 cercetind aceleași locuri a văzut numeroase exemplare de acvile țipătoare mari, fapt ce oglindește micșorarea numărului lor.

Hieraetus pennatus. Doar CĂTUNEANU (15) semnalează un ex. observat în zbor deasupra pădurei de la Mănăstirea Cocoș în mai 1966.

Habiacetus albicilla. În iunie 1950 Cătuneanu a observat un ex. în dreptul grindului Calinova, iar PAPADOPOL (in verbis) un ex. la E de Tulcea în sept. și 2 ex. la începutul lunii dec. 1953 la gura Dunăvățului, ce ședeau alături de un cuib. În decurs de 6 zile umblate prin Deltă, CĂTUNEANU observă în iunie 1955 doar 2 ex., din care unul stînd pe o salcie dusă de Dunăre pe brațul Sulina și altul planînd peste insula Popina. TĂLPEANU (56) menționează un ex. observat pe brațul Sf. Gheorghe în noiembr. 1956, iar CĂTUNEANU găsește în primăvara anului 1957 două perechi cuibărind în pădurea Luncavița, unde pe valea lui Trofim (fig. 12) se găseau în cuib doi pui în puf, iar la punctul „Glonț“, mai spre E doi pui în ultim stadiu de cuib (fig. 13) care au și fost inelați de noi. În iun. 1958 CĂTUNEANU a observat un ex. la ieșirea în brațul Sf. Gheorghe dinspre Murighiol și cite un ex. la Sulina, canalul Lopatna, Ciamurlia spre Caraorman și în pădurea Caraorman PAPA-DOPOL (in verbis) a văzut un ex. la E de Tulcea. În același an STEINBACHER (50) vede un singur ex. în horstul dobrogean și TĂLPEANU (56) menționează 2 cuiburi alăturate, situate pe gîrla RUSULUI. În 1959 PASCOVSCHI (in verbis) indică un cuib ocupat de o pereche de codalbi găsit de ing. Silv. V. LIPOVAN în primăvara (25.III.) aceluși an în pădurea Babadag înspre Enisala, iar PUȘCARIU (41) menționează un ex. care contribuia la limitarea pelicanilor din colonia de la Uslina, hrănindu-se cu puii acestora. TĂLPEANU (56) îl semnalează tot în acea colonie în oct., iar PUȘCARIU (41) menționează altul la Chilia Veche. În 1961 PUȘCARIU (41) întâlnește din nou cudalbul în colonia de la Uzlina. VASILIU (60) observă deasupra localității Maliuc un ex. la 10 mai 1961, și un altul cu direcția de zbor N—S în 12 febr. 1962. În iul. 1963 CĂTUNEANU nu mai întâlnește decât un singur ex. în zbor peste pădurile întinse de la S de Luncavița unde cu 6 ani mai devreme cuibăreau încă. PUȘCARIU (41) îl citează în colonia de la Buhaiova în primă-

vara anilor 1963 și 1964, iar CĂTUNEANU îl observă în iul. doar o dată între Matița și Mila 23, ca și un ex. între Crișan și Tulcea, în timp ce PAPADOPOL (35) nu-l vede deloc în cursul celor 8 zile petrecute în mai în Deltă. HAENSEL și TĂLPEANU (20) găsesc în april.-mai 1965 un cuib la Uzlina, un altul la Litcov și văd un ex. adult la sărătura Murighiol, TĂLPEANU citează unul în perioada de reproducere (55, 56) la pădurea Cocoș (fig. 14), în timp ce STEINBACHER (51) mențio-

Fig. 14. — *Haliaeetus albicilla* tinăr. (Fot. M. TALPEANU 1965).

nează că a observat codalbul pe distanța de 10 km V de localitatea Sf. Gheorghe, de-a lungul acestui braț. În oct. TĂLPEANU (56) menționează 4 ex. la Calica, ca și PUȘCARIU (43), care indică 11 ex. întâlnite laolaltă pe lacul Razelm. TĂLPEANU (56) l-a observat în iul. 1966 în colonia de la Buhaiova, unde îl citează și STEINBACHER (52), care indică 2 ex. pe brațul Sf. Gheorghe, și în cuib în pădurea Caraorman, în timp ce PUȘCARIU (43) arată că în pădurea Letea ar fi fost găsite 7 cuiburi, fără să indice însă cîte erau ocupate. CĂTUNEANU cercetînd însă Delta Dunării și horstul dobrogean în lunile mai, iun. și iul. nu vede decît un singur codalb în colonia de Buhaiova.

Pandion haliaëtus. RADU (44) a observat cîte un ex. în aug.-sept. 1953, în sept.-oct. 1954, în mai-iun. 1955, găsindu-l împreună cu TALPEANU, cuibărint în 17—20 iun. 1960 în pădurea Letea ¹⁹.

¹⁹). Primele observații cunoscute, despre exemplare de *Pandion haliaëtus* în pădurea Lete, întâlnite în perioada de cuibărit, sînt ale lui LINȚIA din mai 1923 și SPIES din vara anului 1927 (32).

Bubo bubo. Sînt doar puține citații despre răspîndirea bufniței în regiunea de nord a Dobrogei. Astfel, în această perioadă PASSOS-FREITAS (39) în 1922, HELLER (22) în 1955, menționează o pereche cuibărind la capul Dolojman, iar POPESCU și SIN (40) trei cuiburi găsite în 1965, la Dolojman în mart., la Iancila în april. și la Carabalău (Măcin) în aceeași lună, în timp ce CĂTUNEANU (14) ca și VESPREMEANU (in verbis) indică un cuib cunoscut de mai mulți ani sub crucea de la Pricopan la NE de Măcin.

STEINBACHER (51) care a vizitat Dobrogea de nord și în special Delta Dunării în anii 1956 și 1965 menționează cu tristețe în 1965, că, cu 9 ani în urmă numărul păsărilor răpitoare din Delta Dunării era mai mare și că nu se aștepta ca această campanie de combatere să ia o astfel de proporție. În 1966 (52) cînd a vizitat din nou această regiune, arată că de unde în anii anteriori pe canalul Litcov a mai văzut multe păsări răpitoare, în primăvara aceluși an, nu a mai întîlnit nici una. Faptul acesta a fost confirmat și de FRIEDERIKE SPITZENBERGER (49) care a cercetat tot traseul Dunării, adică partea vestică și nordică a Dobrogei pînă la Sulina, în cursul lunii aug. 1966, cînd menționează că singura pasăre de pradă pe care a văzut-o mai abundent, a fost *Milvus migrans*.

Față de această situație dezastruoasă a păsărilor răpitoare diurne și nocturne, constatată nu numai în Dobrogea de nord, dar și în toată țara, încă din anul 1963 ornitologii români au început să critice din nou, fapt ce a determinat Consiliul Tehnico-Științific de ajutorare a Vinătoareii de pe lîngă AGVPS să introducă această problemă atît de spinoasă, în discuțiile ei chiar din prima ședință a aceluși an (27 apr. 1964), cu speranța că prezentarea unor măsuri just luate, vor putea salva de la dispariție exemplarele încă existente.

De abia cu ocazia Conferinței Ornitologilor ce a avut loc în martie 1966 la Brașov, existența păsărilor răpitoare de la noi din țară a fost oarecum salvată, prin angajamentul luat de cei în drept a le ocroti, iar aceea ce a mai rămas în viață în acel an, a format stocul lor de viitor, de reproducere.

Trebuie menționat însă, că în mare măsură, ocrotirea acestora se datorește tenacității și luptei de convingere dusă de membrii comisiei Tehnico-Științifice de pe lîngă AGVPS, care a determinat reglementarea ocrotirii păsărilor răpitoare începînd din anul 1967.

Conform hotărîrii Conferinței Ornitologilor (36), s-a dispus ocrotirea pe țară a tuturor păsărilor răpitoare, cu excepția ulilor *Accipiter gentilis* și *A. nisus*, și a eretelui *Circus aeruginosus*, care rămîneau să fie combătute alături de *Pica pica* și *Corvus cornix*, numai de personalul calificat al pazei vînatului, folosirea hoiturilor și a nadelor otrăvite cu striconină fiind interzise.

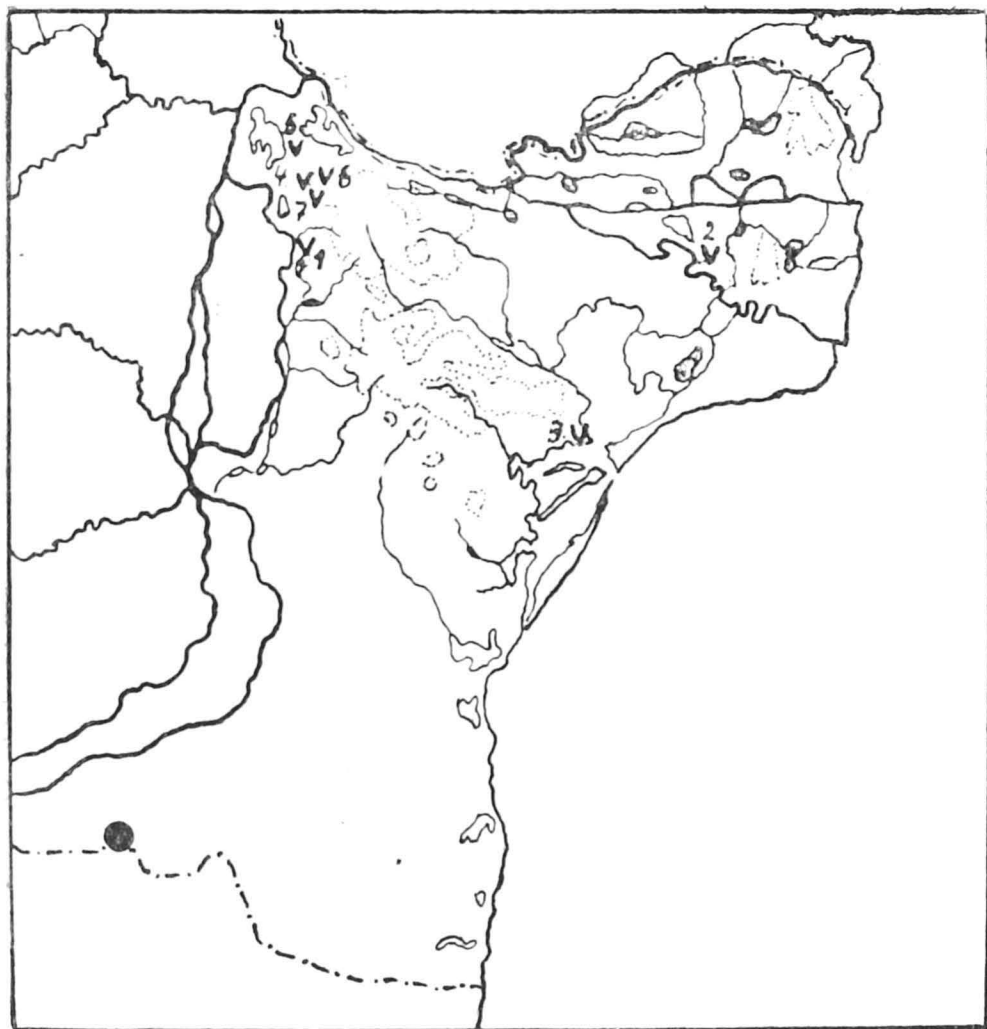

Fig. 15. — Punctele în care vulturul alb (*Neophron percnopterus* L.) a fost observat în nordul Dobrogei între anii 1922—1969 (v). (Original).

1. Muntele lui Iacob la E de Turcoaia, 1922 (39), 2. juv. în colonia de pelicanii de la Uzlina 1962 (1, 56), 3. două ex. la capul Dolojman în mart. 1962 (1), 4. un ex. în M-ții Măcin în sept. 1962 (56), 5. un ex. în zbor peste satul Garvan (GRIGORE GH. Paznic vânătoare AGVPS) în mart. 1967, 6. un ex. rotindu-se peste M-ții Măcin în iun. 1968 (56), 7. un ex. în M-ții Măcin în primăvara 1969 (54).

Astfel, printr-un compromis²⁰⁾, începe perioada actuală de viață a păsărilor răpitoare din țara noastră, situație ce influențează bineînțeles și dezvoltarea celor din Dobrogea de nord.

PERIOADA 1967—1971

Din cercetările efectuate de noi în acest interval, ca și din bibliografia avută la dispoziție privitor la această regiune, reiese clar că combaterea nejustificată, practică în ultimii 16 ani a lăsat urme serioase. Astfel, vulturii pleșuvi își mențin inexistența, iar într-o deplasare efectuată la începutul lunii iulie 1969 pe distanța Babadag-Tulcea-Murighiol-Mila 23-Buhaiova-Roșca-Mila 23-Dunărea veche-Crișan-Tulcea, nu am văzut decît 3 ex. de *Circus aeruginosus* și nici o pasăre răpitoare mare sau cel puțin mijlocie.

Fig. 16 — *Neophron percnopterus* (Foto. M. TALPEANU).

Un exemplar de *Neophron percnopterus* a fost văzut la 30 martie 1967, de GRIGORE GH²¹⁾ din Garvan, planînd peste sat, iar două ex., adică un adult și un tînăr la 10 iun. 1968 observate (fig. 15) de TĂLPEANU (56) și de VESPREMEANU (in verbis), ca și alți doi adulți,

²⁰⁾. Combaterea celor două specii de ulii, specii absolut necesare în menținerea echilibrului biologic al păsărilor, dînd posibilitatea vînătorilor de a împușca pe lingă ele și alte păsări răpitoare folositoare cum sînt: *Buteo*, *buteo*, *B.b. vulpinus*, *Peznis apivorus*, *Circaëtus gallicus*, *Hieraëtus pennatus*, *Falco cherrug*, etc., a fost anulatã în 1971, fiind stipulat în permisul de vînătoare cã este opritã vînãtoarea tuturor păsărilor răpitoare diurne și nocturne.

²¹⁾. Paznic de vînătoare al A.G.V.P.S. din localitatea Garvan.

rotindu-se peste masivul muntos al Măcinului (fig. 16). Tot acolo STEINBACHER (54) l-a văzut în primăvara anului 1969, fapt ce-i determină pe acești trei ornitologi să presupună că ar fi posibil ca cel puțin o pereche să cuibărească în stîncile masivului.

Numai trei ex. de *Aquila heliaca* au fost observate de CĂTUNEANU, din care unul la 1 iun. 1967 rotindu-se la $\frac{1}{2}$ km S de satul Cerna, altul rotindu-se în aceeași zi la nord de Nicolae Bălcescu spre Cucova și altul între 25—31 iul. 1969 la sărătura de la S de Murighiol.

În primăvara anului 1969 STEINBACHER (54) a observat un exemplar de *Aquila rapax orientalis* rotindu-se la S de orașul Tulcea peste stepă.

Pe șoseaua asfaltată Măcin-Horia, CĂTUNEANU a văzut un exemplar de *Aquila pomarina* la 31 mai 1967, consumind un *Citellus citellus*.

Doar *Haliaeetus albicilla* a fost mai des întilnit. Astfel, în 1967, CĂTUNEANU găsește în iunie un cuib în pădurea de sălcii de pe gîrla Francezului, ce fusese părăsit, fiind invadat de furnici mari. TĂLPEANU (57) menționează 7 ex. întilnite la 26 iun. între Uzlina și Sf. Gheorghe, iar PUȘCARIU (43) afirmă că în acel an codalbul a cuibărit în pădurea Letea, și pe brațul Sulina, între ghiolul Obretinul Mare și Batracova, și între Litcov și pădurea Caraorman, ca și pe brațul Sf. Gheorghe între km 37 și 76. Din cele 23 cuiburi existente, doar 12 au fost însă ocupate, conținînd ouă sau pui. PUȘCARIU menționează că cea mai mare aglomerare de codalbi a văzut-o în mijlocul lunii august pe insula Sahalin, numărul acestor păsări ridicîndu-se la 60 de exemplare.

În anul 1968, TĂLPEANU (56) a observat la 2 iulie două ex. pe brațul Sf. Gheorghe, iar KISS (24) menționează o concentrare de 12—15 ex. văzute în lunile iulie-oct. pe insula Sahalin, unde TĂLPEANU (56) fiind împreună cu ornitologul elvețian HAFNER și cu olandezul HOEKSTRA au observat o concentrare de 16 exemplare la 30 noiembrie.

În 1969, CIOCHIA și HAFNER (17) menționează că în timpul zborurilor efectuate deasupra sistemului lagunar și al Deltei Dunării pentru numărătoarea păsărilor de apă, au observat între 9—13 ianuarie 21 ex. repartizate astfel : unul la Bisericuța, unul între Portița și Zătoane, șapte la 10 km S pe Sahalin, două la lacul Roșu, două între Roșu-Roșculet și Sulina, patru pe lacul Puiu, patru între Sahalin-zătoane și coasta Mării Negre. PAȘCOVSKI și INASCU (38) au găsit un cuib ocupat de codalbi la Iașcova, la N de Murighiol, care la 15 mai a fost preluat de un *Falco cherrug*. TĂLPEANU și PASPALEVA (58) menționează că, cu ocazia zborurilor efectuate deasupra lagunelor, coastei Mării Negre și a Deltei a observat la 20 noiembrie : trei codalbi la Uzlina, la 22 noiembr. unul la Tatanir, unul la Roșu, și la 23 noiembr. unul la Vadul Portița.

În 1971, TONIUC (in verbis) menționează că în primăvara acestui an a observat codalbul cuibărind în pădurea Letea, la Mila 6 de pe brațul Sulina și pe japca situată între grindul Crasnicol și canalul de legătură dintre Dunăre și lacul Dranov (Tab. IV).

SITUAȚIA ACTUALĂ *

Din cele arătate, se oglindește clar situația critică în care se găsesc astăzi păsările răpitoare de talie mare din întreaga regiune de nord a Dobrogei. Vulturii pleșuvi *Gyps fulvus* și *Aegypius monachus* au dispărut complet din avifaună, în timp ce hoitarul *Neophron percnopterus* fiind protejat prin faptul că cuibărește în stîncăriile de pe granița de sud a Dobrogei cu Bulgaria, unde nu poate fi vînat, vizitează doar regiunea nordică în căutarea hranei. *Aquila heliaca* mai cuibărește încă izolat în puține perechi, prin pădurile dintre Măcin și Poșta. Prezența acvilelor țipătoare *Aquila clanga* și *A. pomarina* pare să fie limitată doar la Delta Dunării, ca și la *Haliaeetus albicilla* (fig. 17), care se întilnește și în sistemul lagunar, dispărînd aproape complet din masivul păduros din nord. *Pandion haliaëtus* mai cuibărește încă izolat în pădurea Letea, în timp ce *Pernis apivorus* se mai întilnește rar în zona păduroasă din nord și mai numeros în sudul Dobrogei, ca și *Circaëtus gallicus*.

Dintre păsările răpitoare de talie mijlocie și mică (Tab. IV) doar *Circus aeruginosus* este mai numeros, deoarece cuibărind în desimea stufului este mai ferit. *Milvus migrans* se mai întilnește prin pădurile întinse unde și cuibărește, vizitînd terenurile aride ca și pe cele cultivate în căutarea rozătoarelor cu care se hrănește, ca și *Buteo buteo* și *B. buteo vulpinus* care în număr mic cuibăresc prin văile pădurilor mai dese, unde se întilnesc cu *Accipiter gentilis* și *Accipiter nisus*.

Șoimul dunărean *Falco cherrurg*, datorită vederii sale excepționale și a zborului său iute a scăpat mai ușor campaniei de combatere, cuibărind totodată îndeobște, la înălțimi inaccesibile în cuiburile (9) de *Haliaeetus albicilla* și *Aquila heliaca*. *Falco subbuteo* se mai întilnește în Delta Dunării, mai ales în perioada de zbor a rusalilor (*Palingenia longicauda*), cînd apare de-a lungul Dunării. În schimb *Falco tinnunculus* (fig. 18) care cuibărește ca și precedentul în cuiburile părăsite de *Corvus cornix*, ce se găsesc prin sălciile canalelor din Deltă, în scorburile arborilor bătrîni (fig. 19) din pădurea Letea și Caraorman, sau în stîncăriile de la capul Dolojman și Măcin-Greci, este mai des deposedat de ouă, ca și *Falco vespertinus* (fig. 20), care în ultimii ani se mai întilnea cuibărind deseori în aceste păduri (fig. 21). Actualmente ca și *Falco naumanni* se întilnesc doar în perechi izolate și rar.

*1971

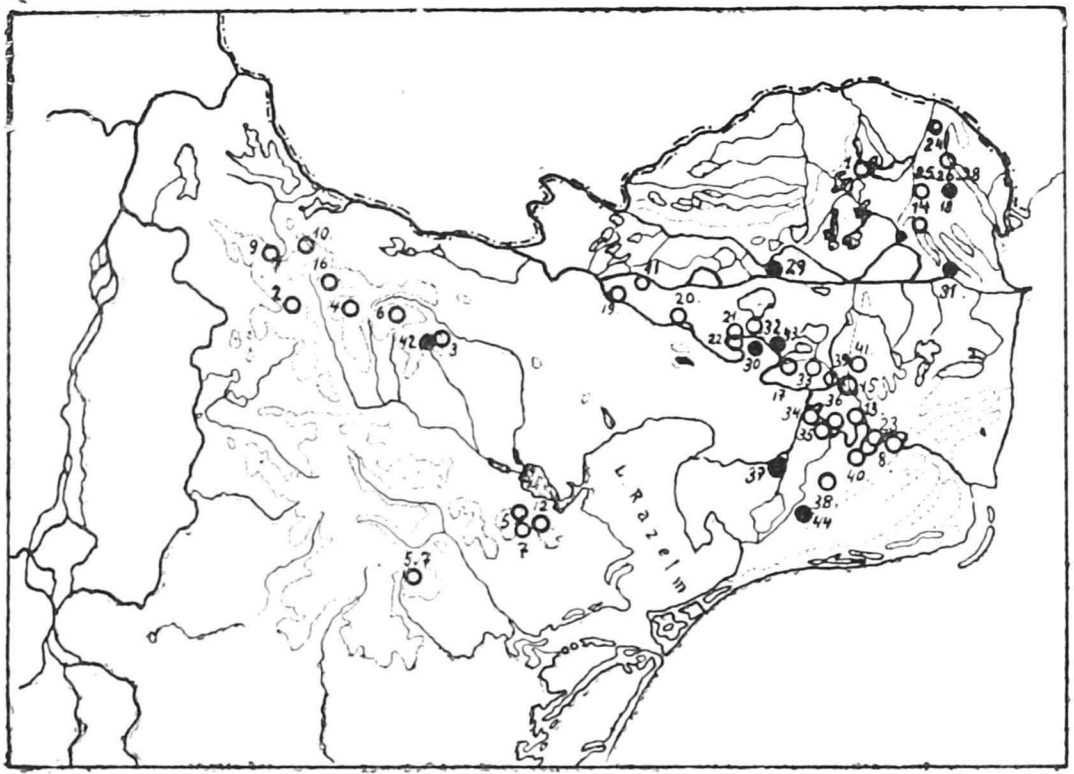

Fig. 17. — Punctele în care *Haliaeetus albicilla* a cuibărit în nordul Dobrogei între anii 1922—1967 (cerc) și 1967—1971 (cerc înegrit), după cercetările noastre, ale altor ornitologi și zoologi, ca și din bibliografia avută la dispoziție (Original).

1. 1 km. V. ghiol. Marchelu 1922 (39), 2. E de Greci 1925 (21), 3. pădurea Poșta (26), 5. Babadağ Bașbunar 1929 (29), 6. pădurea Telița (29), 7. pădurea Babadağ-Bașbunar 1930 (29), 8. Ivancea 1953 (1965 și 1966) (PAPADOPOPOL in verbis), 9. pădurea Luncavița (CATUNEANU), 10. punctul Glonț 1957 (CATUNEANU), 11. Gîrla Rusului (Ilganii de sus) 1958 (56), 12. pădurea Babadağ spre Eraclea 1959 (PASCOVSCHI in verbis), 13. Calinova (43), 14. pădurea Letea 1964 (43) (TONIUC 1971), 15. Litcov (20), 16. pădurea Cocoș (55), 17. Uzlina (20), 18. pădurea Letea (43), 19. Nufărul (43), 20. Gîrla lui Teresin (43), 21. la Dop (1965 și 1966) (43), 22. Tăucul Mare, cuib părăsit (43), 23. Groapa lui Marchelu 1966 (43), 24. Pădurea Letea (3 cuib.) (43), 25. Poala Băltii (43), 26. Hasmacul lui Ivanenco (43), 27. Grădina lui Omer (43), 28. Hasmacul Tîrla Popii (43), 29. Mila 18 (și în 1967) (43), 30. Tăucu (și în 1967) (43), 31. Mila 6, 1967 (9) (TONIUC 1971), 32. Ostrova, cuib părăsit (43), 33. Uzlina-Gîrla Coșovei, cuib ce a fost ocupat de un *Falco cherrug* (43), 34. Gîrla lui Tihon, cuib părăsit (43), 35. Casa lui Demente, unde puii au fost luați în mod regulat (43), 36. Lîngă casa lui Demente, unde puii au fost luați în mod regulat (43), 37. la intersecția Gîrlei Comorova (și în 1967) (43), 38. Crasnicol, cuib părăsit (43), 39. Canalul Litcov-Caraorman (43), 40. Groapa lui Marchelu (43), 41. pădurea Caraorman 1966 (52), 42. Valea Celicului 1968 (Poșta) A. MARIN Brig. Silv. din Telița), 43. Iașcova 1969 (38), 44. Japca SE de Dranov 1971 (TONIUC in verbis).

Dintre păsările răpitoare de noapte, *Bubo bubo* se rezumă doar la cca. 3—5 perechi ce cuibăresc în locuri cu stîncării (fig. 22), *Strix aluco* se mai întâlnește rar, în păduri cuibărind în arborii scorburoși după cum menționează PAPADOPOL (in verbis) care le-a găsit la Nord de Muri-

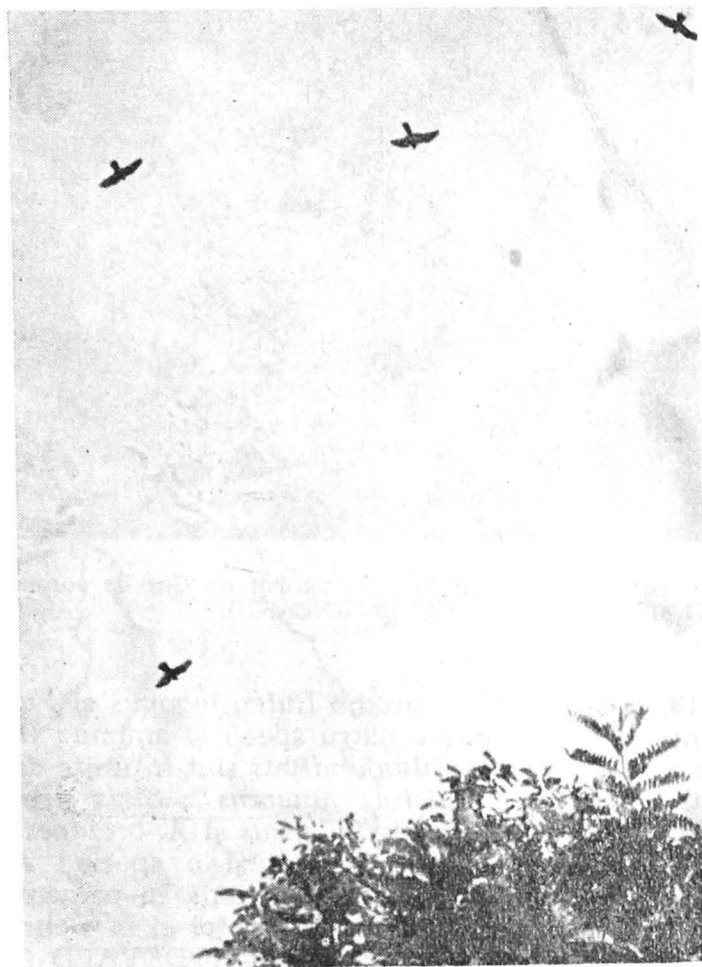

Fig. 20. — Pe timpul cînd masculii de *Falco vespertinus* planau încă numeroși pe deasupra arborilor unde își aveau cuiburile. (Foto I. CATUNEANU).

ghiol și Maliuc. *Otus scops* se întâlnește în horstul dobrogean prin locurile cu pomi scorburoși, iar *Athene noctua indigena* este comună (fig. 23) ca și *Athene noctua noctua* în toate locurile cu așezări omenești, în timp ce *Asio otus* este încă numeros mai ales în anii cu rozătoare, cuibărind mai în toate pădurile din regiunea de nord a Dobrogei.

După cum s-a arătat anterior, din totalul de 42 de specii și subspecii de păsări răpitoare diurne și nocturne ce au fost pînă în prezent întîlnite în toată această regiune, 29 cuibăresc în mod sigur acolo (12).

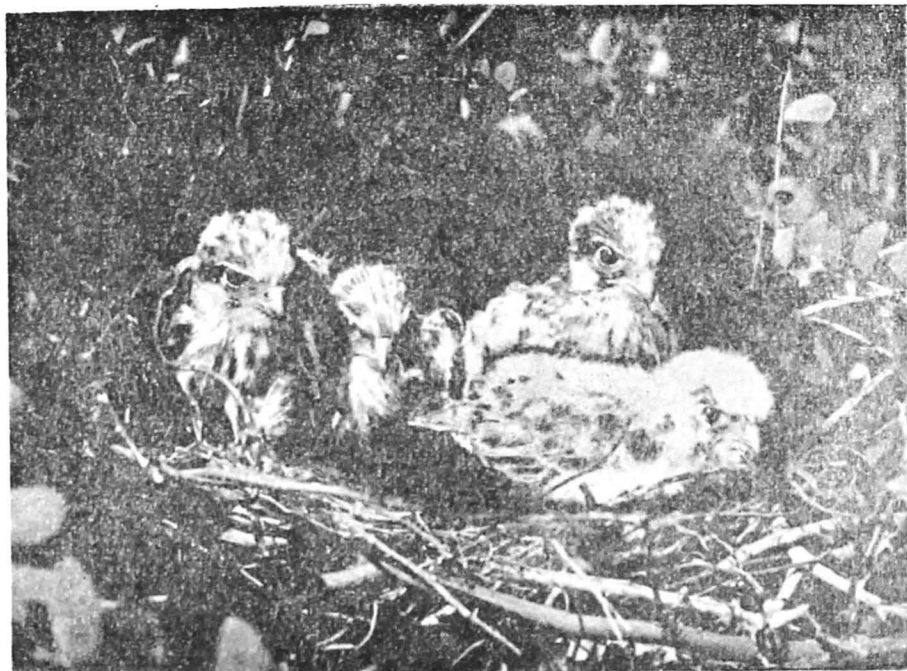

Fig. 21. — Pui de *Falco vespertinus* în cuib părăsit de *Corvus corone sardonius*, în stadiul II al penajului (Foto I, CATUNEANU).

Din restul de 13, două specii și anume *Buteo lagopus* și *Falco columbarius aesalon* sînt oaspeți de iarnă, patru specii și anume : *Buteo rufinus*, *Circus cyaneus*, *C. pygargus* și *Milvus milvus* sînt întîlnite doar în timpul pasajului, pentru 6 specii : *Aegolius funereus*²², *Strix uralensis*¹, *Tyto alba guttata*, *Falco peregrinus*, *Accipiter nisus* și *A. brevipes*, posibilitatea cuibăritului este considerată ca dubioasă, și o specie : *Aquila rapax orientalis* este foarte rară, necunoscîndu-se pînă în prezent nici o dată precisă asupra cuibăritului, sau asupra prezenței ei în Dobrogea de nord ca oaspete de vară, cu toate că VASILIU și RODEVALD (59) arătau că ar cuibări rareori aici, afirmația aceasta nebazîndu-se însă pe date sigure.

Din punct de vedere al ocrotirii, trebuie să menționez că din cele 42 de specii și subsecii de păsări răpitoare întîlnite în Dobrogea de nord, două fiind dispărute acutalmente din avifaună, 7 specii devenite rare : *Neophron percnopterus*, *Aquila heliaca*, *A. rapax orientalis*, *A. clanga*, *A. pomarina*, *Haliaeetus albicilla*, *Hieraaëtus pennatus*, sînt ocrotite ca monumente ale naturii, iar 9 specii : *Bubo bubo*, *Otus scops*, *Asio otus*, *A. flammeus*, *Aegolius funereus*, *Athene noctua*, *A. noctua indigena*,

²² Cătuneanu (10) în 1951, PAȘCOVSCHI (37) în 1959, și KOHL (25) în 1963, menționează exemplarul vînat în aprilie 1897 la Luncavița.

Strix aluco, *S. uralensis*, fiind păsări răpitoare de noapte foarte folositoare pentru agricultură, au fost ocrotite prin legea vânătoarei. Din restul de păsări răpitoare, 8 specii : *Falco peregrinus*, *F. cherrug*, *F. subbuteo*, *Accipiter brevipes*, *Circus cyaneus*, *C. pigargus*, *Milvus milvus* și *M. migrans*. parțial folositoare pentru agricultură, ca și 8 specii : *Falco*

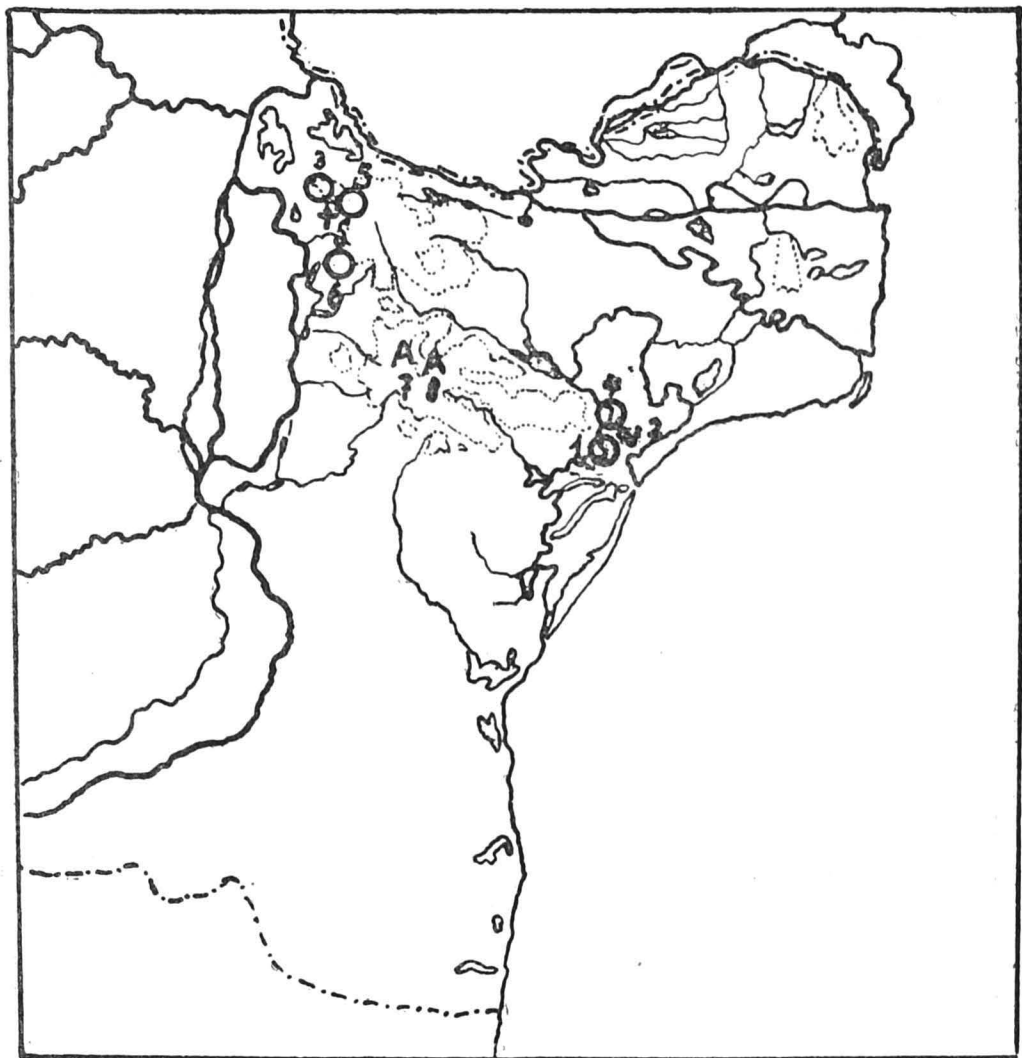

Fig. 22. — Punctele în care *Bubo bubo* a cuibărit în nordul Dobrogei între anii 1925—1971 (cerc) și unde a fost văzută (v), auzită (A), sau omorită (+) în decursul anilor. (Original).

1. în stîncăria de la capul Dolojman 1922 (39), 1925 (21), 1955 (22), 1965 (40),
2. Razelm oct.-noiem. 1929 (23),
3. în stîncăria de sub crucea Pri-copan 1962, 1964, 1965 (VESPREMEANU in verbis),
4. Iancila 1965 (40),
5. Carabalău 1965). (40), 1968 (CIOBANU D.),
6. dealul Piatra Roșie 1968 (RUSU I. C-TIN),
7. Piciorul lui Raci 1968 (GROSU D. GH.),
8. Dereaua Neamțului 1971 (GROSU D. Gh. din Cîrjelari). (Original).

vespertinus, *F. naumanni*, *F. tinnunculus*, *Buteo buteo*, *B. buteo vulpinus*, *B. lagopus*, *B. rufinus* și *Circus macrourus*, din cele mai folositoare prin numărul mare de insecte și rozătoare pe care le consumă, au fost ocrotite de abia în anul 1967 în urma Consfătuirii Ornitologilor din România, în timp ce speciile *Accipiter gentilis*, *A. nisus* și *Circus aeruginosus*, absolut necesare menținerii echilibrului biologic printre păsări, au continuat totuși să fie combătute. Începând de abia de la 1 ianuarie 1971, toate păsările răpitoare diurne și nocturne, fără nici o excepție, figurează

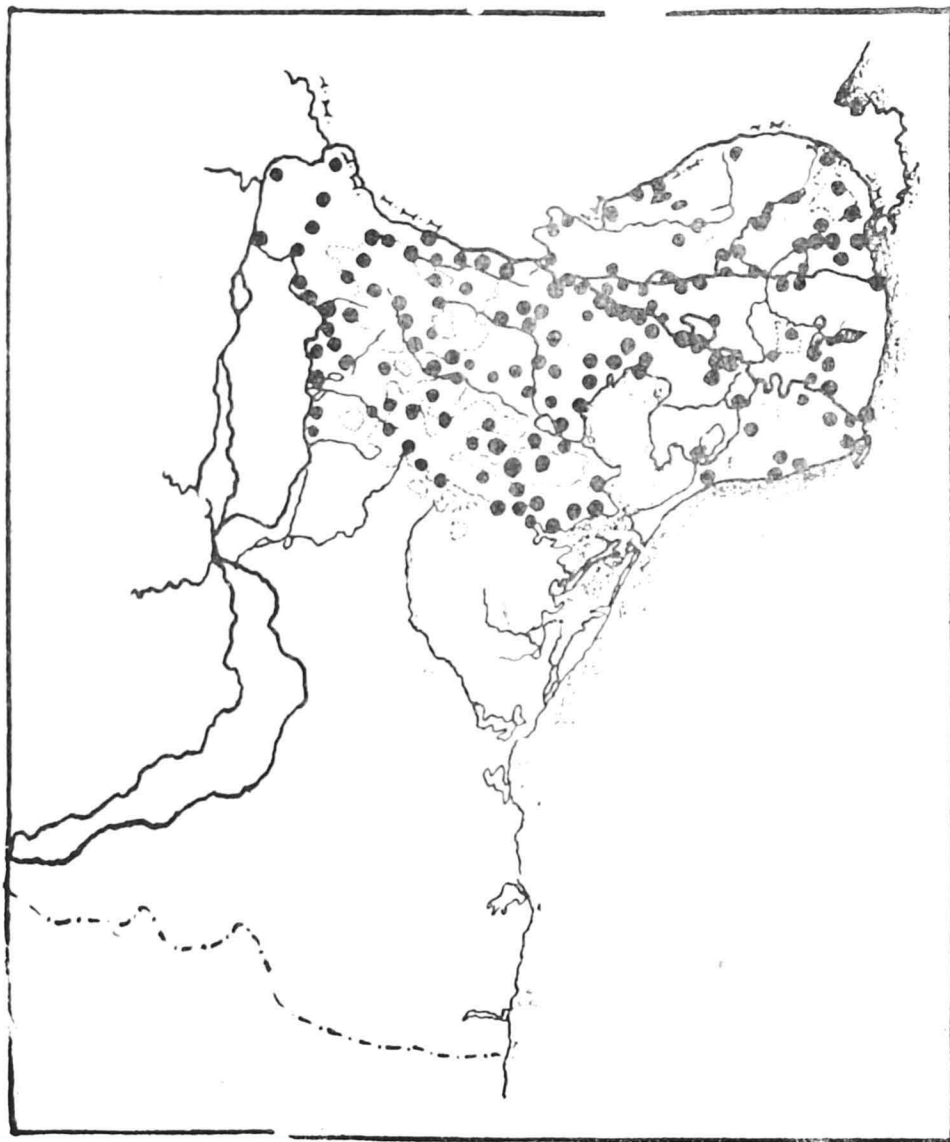

Fig. 23. — Principalele puncte de reproducere a cucuvelei (*Athene noctua*) în Dobrogea de nord. (Original).

ca păsări ocrotite în noul permis de vânatoare. Interzicerea vânării lor este o măsură justă și binevenită, dar puțin cam tardivă.

Între 10 și 12 aprilie 1964 sub auspiciile Consiliului Internațional pentru Protecția Păsărilor (CIPO) a avut loc la Caen în Franța, o consfătuire internațională consacrată păsărilor răpitoare (34), cu care ocazie au fost adoptate o serie de măsuri minime de ocrotire, dintre care ar fi bine să se ia în considerație și la noi, interzicerea : folosirea capcanelor metalice, vânarea cu bufnița vie sau împăiată și reglementarea folosirii pesticidelor nocive păsărilor.

Din cercetările efectuate atît de noi (13,16), cît și de alți specialiști (3,40), atît asupra conținuturilor stomacale, cît și mai ales asupra ingluvilor lăsate de păsările răpitoare, s-au constatat marele foloase pe care ele le aduc în lupta biologică dusă în contra dăunătorilor animalii ai plantelor cultivate, datorită cărui fapt, este imperios necesară *ocrotirea lor permanentă*.

În concluzie, situația păsărilor răpitoare este actualmente critică. Avînd în vedere rolul în genere folositor al acestor păsări și chiar indispensabil pentru menținerea echilibrului biologic în ansamblul biocenozelor, rol astăzi indiscutabil și bine stabilit de toate forurile științifice internaționale competente, ca și situația numerică regresivă din toată țara noastră, unde vulturul *Gypaëtus barbatus* a dispărut cu totul, iar vulturii preșuvi *Gyps fulvus* și *Aegypius monachus* au pierit din avifauna Dobrogei, dacă nu se vor lua măsuri ferme și acestea nu vor fi executate cu strictețe și severitate pe teren, situația aceasta se va generaliza și la celelalte specii de păsări răpitoare.

Pentru ca aceasta să nu devină o realitate, avem datoria imperioasă față de natură, față de știință, față de noi și față de întreaga omenire, să ocrotim păsările răpitoare, astfel oa ele să nu riște să ajungă pentru generațiile viitoare doar exponate ale muzeelor de științe naturale, sau doar o simplă amintire.

Die Raubvögel der Nord-Dobrodscha und ihr heutiger Stand
(Zusammenfassung)

Dank ihrer geographischen Lage, dem Klima, den weitverbreiteten uralten Wäldern, dem überaus weiten Schilf des Donaudeltas und der Lagunen des Schwarzen Meeres, sowie ihren schwach bebauten Gebieten, war das Gebiet der Dobrodscha noch im vorigen Jahrhundert so günstig für die Vermehrung einer reichen Fauna: Reptilien, Vögel und Kleinsäugern, dass von der Gesamtzahl von 42 Arten und Unterarten der Raubvögel, die unlängst dort noch zu finden waren, die Brut von 29 begünstigt

Aufgrund bibliographischer Daten lässt der Verfasser die Liste sämtlicher Arten folgen befasst sich aber nur mit vier grösseren und wichtigeren derselben, in der Absicht, ihre grosse Anzahl in der Vergangenheit zu veranschaulichen. Als Beispiel sei gezeigt, dass in den Jahren 1873—1875 durch die Brüder SINTENIS (19) nur in den weiten Wäldern von Babadag nicht weniger als 377 Eier von *Aegyptus monachus* gesammelt wurden, der Gänsegeier (*Gyps fulvus*), sowie der Seeadler (*Haliaeetus albicilla*) galten noch 1912 als die weitverbreitetsten Gross Raubvögel des Gebietes. Der Uhu war ebenfalls so zahlreich, dass es DOMBROWSKI (19) gelang, zwischen 1900—1916 die ansehnliche Zahl von 350 Exemplaren und 48 Eiern zu sammeln.

Seitdem aber verminderte sich, mit den Jahren, die Zahl der Raubvögel fortwährend. Der Verfasser nennt folgende Ursachen als für die Verminderung und das Verschwinden der zwei Geierarten verantwortlich: 1. — *Änderung des Lebensraums* (durch a. Verwertung der Urwälder); b. Entwaldung der Donauauen und der Hügel des Horstes der Dobrodscha; c. Benutzung des weiten Schilfs des Donaudeltas und der Lagunen; d. Urbarmachung des unbebauten Bodens zugunsten des Ackerbaues). 2. — *Missbräuchliches Sammeln der Eier*; 3. — *Entnahme der Jungen aus den Nestern*; 4. — *Vergiftung durch Strychnin*, das zur Bekämpfung der Raubsäuger verwendet wurde; 5. — *Benutzung der Pestiziden im Ackerbau*; 6. — *Unsinniges Verfolgen und schiessen der erwachsenen Vögel*.

Der Verfasser behandelt kurz jede dieser Ursachen, betont aber besonders auf die letzte und, teilt die Lebensgeschichte dieser Vögel in 5 Perioden ein. Für jede Periode erwähnt er aufgrund seiner eigenen (1930—1969) sowie solcher von anderen Forschern in der Nord-Dobrodscha (Dobrodscha-Horst, Donaudelta und die nördliche Hälfte des Lagunensystems des Schwarzen Meeres) unternommenen Felduntersuchungen und der aus der zur Verfügung stehenden Bibliographie entnommenen Daten, das Vorkommen dieser Vögel. In den meisten Fällen werden auch die Stellen angegeben, wo die Grossraubvögel noch gesehen, nistend gefunden oder geschossen wurden und auf 7 Karten dargestellt (fig. 3, 4, 7, 8, 15, 17, 22). Um das Vorkommen und das Verschwinden der Raubvögel besser hervorzuheben, sind alle Daten auf 4 weitem Tabellen angegeben, nach grossen Zeiträumen, Monaten, Gebieten und Informationsquellen geordnet.

Die erwähnten Perioden reihen sich folgenderweise: 1. Periode 1870—1916, charakterisiert durch reiche Nahrung, dank der besonderen Grösse der bewaldeten oder durch Schilf besetzten Flächen, gleichzeitig aber auch durch eine geringe Zahl der vorhandenen Jäger.

3. Periode 1933—1950, Ruhezeit für die Fortpflanzung der Raubvögel, durch das wo die Kugelwaffen zahlreicher waren und das Jagdgesetz das Schiessen der Raubvögel das ganze Jahr hindurch erlaubte.

3. Periode 1933—1950, Ruhezeit für die Fortpflanzung der Raubvögel, durch das Erklären der Geier (*Gyps fulvus*, *Aegyptus monachus* und *Neophron percnopterus*) zu Naturdenkmälern (1933) und die Einbeziehung derselben sowie der Adler unter den Schutz des Jagdgesetzes von 1938.

4. Periode 1950—1967, katastrophal für die Existenz und die Fortpflanzung der Raubvögel,—gleichgültig ob gross, mittel oder klein. — waren der durch die Jagdbe-

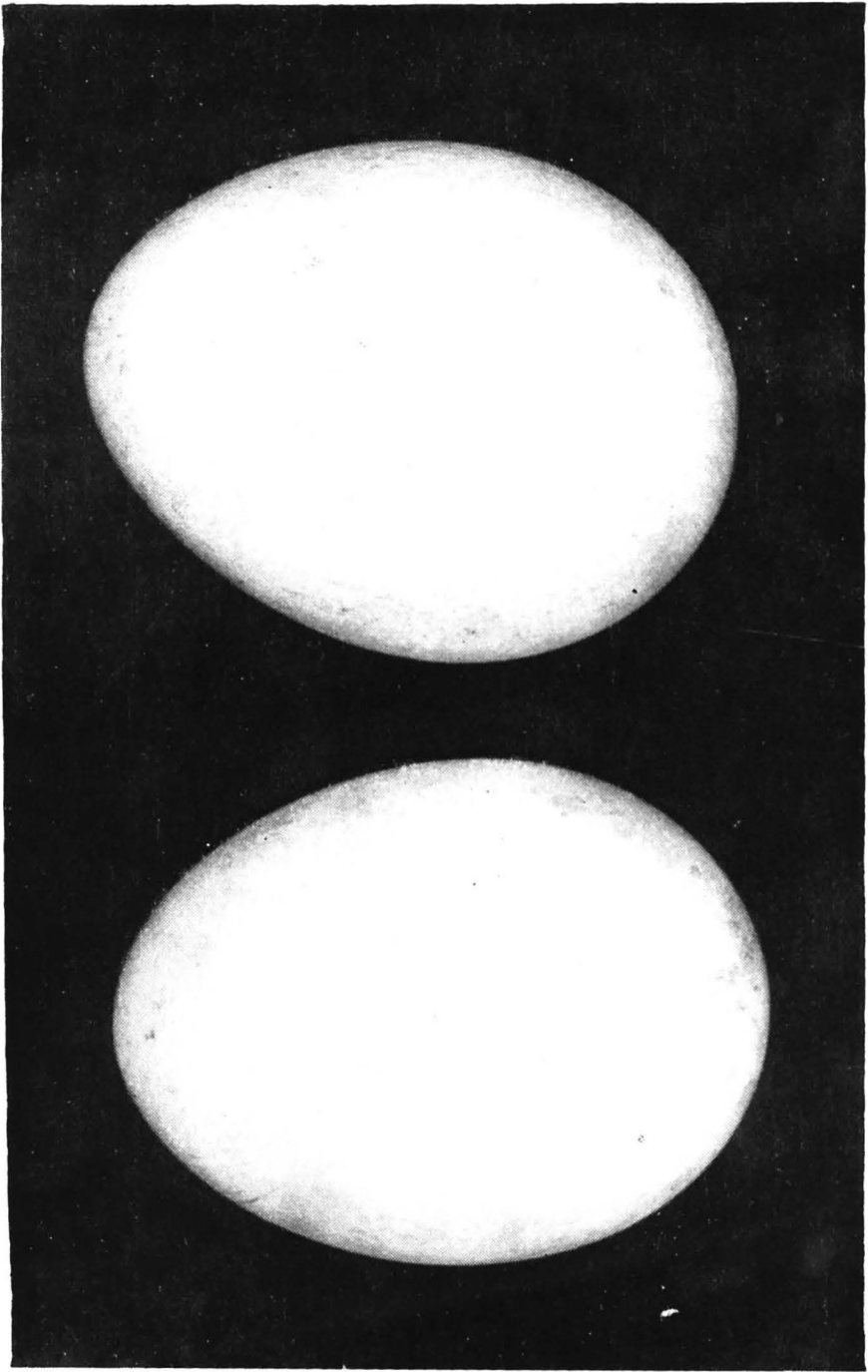

Fig. 9. — Pontă completă de acvilă de câmp (*Aquila heliaca* SAV.) găsită într-un cuib părăsit în masivul Luncavița. (Fot. I. CĂTUNEANU).

Fig. 10. — Acvilă de cîmp (*Aquila heliaca* SAV.) planînd deasupra masivului păduros Luncavița — Cocos, unde-și avea cuibul (Fot. M. TĂLPEANU).

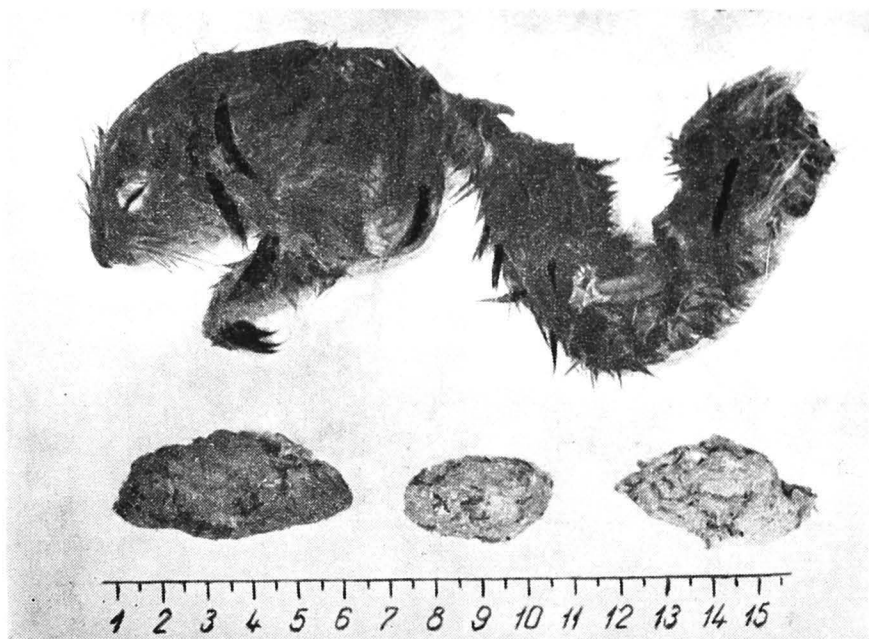

Fig. 11. — La cuibul de *Aquila heliaca* situat la 4 km de Filimon Sîrbu, cercetat la 16 aprilie 1965, au fost găsite trei ingluvii și resturile unui *Citellus citellus*, dovedindu-se astfel foloasele aduse de aceste păsări în agricultură (Fot. I. SULESCU).

Fig. 13. — Pui de *Haliaeetus albicilla* în ultim penaj de cuib, stînd pe marginea acestuia (Fot. I. CATUNEANU).

Fig. 18. — Vinderel (*Falco tinnunculus*) planînd pe deasupra locului unde-și avea cuibul (Fot. M. TALPEAN apr. 1965).

Fig. 19.— Pontă completă de *Falco tinnunculus* în scorbura unui arbore din pădurea Letea (6) (Fot. I. CATUNEANU).

hörde im Frühjahr 1950 gegonnenen Bekämpfung. Trotz vieler Interventionen die während dieser 16 Jahren unternommen wurden, konnte diese Bekämpfung erst nach der Beratung der rumänischen Ornithologen 1967 zum Stillstand gebracht werden.

5. Periode 1967—1971, der verspäteten Schonung der einzelnen am Ende dieses Ausrottungsfeldzuges noch am Leben gebliebenen Exemplare.

Heutzutage ist der Schmutzgeier (*Neophron percnopterus*) als die einzige Geierart zu bezeichnen die noch in der Nord-Dobrodscha vorkommt, die aber nur in der Süddobrodscha, und zwar an günstigen felsigen Stellen, die sich an der Grenze mit Bulgarien befinden, brüdet.

Der Verfasser gibt die geringe Zahl der sich noch in der Nord-Dobrodscha befindlichen Raubvögel an, sowie die Wintergäste, deren Nisten aber unsicher bleibt. Als sehr selten wird *Aquila rapax orientalis* angezeigt, bis jetzt sogar ohne jeden sicheren Brutort, trotz der Erwähnung DOMBROWSKI's (19) derzufolge an ihn 1910 aus dem Wald von Babadag 4 Jungvögel gebracht hatte. Gleichzeitig erwähnt der Verfasser welche Arten im Laufe der Jahre als Naturdenkmäler oder als dem Ackerbau sehr nützlich geschützt wurden, bis es endlich, am 1 Januar 1971 gelang, durch das Jagdgesetz alle Raubvögel das ganze Jahr hindurch zu schützen.

Zum Schluss unterstreicht der Verfasser dass, im Falle einer Aufhebung dieser Entscheidung und wenn die Massnahmen nicht streng und besonders ernst durchgeführt werden sollten immer noch die drohende Gefahr besteht, dass, so wie bis jetzt, die Geier, auch die anderen Raubvögel, die unlängst noch in der Nord-Dobrodscha zahlreich vorhanden waren, zum völligen Verschwinden gebracht werden.

BIBLIOGRAFIE

1. ANDONE GH. 1963 — Vulturul pleșuv alb, in Delta Dunării. — *Vln. Pesc. Sp., An. XVI, Nr. 8, p. 14.*
2. BACESCU M.C. 1961 — Păsările în nomenclatura și viața poporului român. — *Edit. Acad. R.P.R., p. 239.*
3. BARBU PROFIRA și POPESCU ALEXANDRA. 1965 — Variația hranei la *Asio o. otus* (L.) din pădurile Comarova (reg. Dobrogea), stabilită cu ajutorul in-gluvilor. — *Studii și cercetări de Biol. Ser. Zool., T. 17, Nr. 2, p. 187.*
4. BENGT BERG. 1936 — Die letzten Adler. — *Verlag von Dietrich Reimer. Berlin.*
5. BUNESCU ALEXANDRA. 1963 — Contribuții la studiul răspîndirii geografice a unor animale Mediteraniene din R.P. România. — Nota UU, Vertebrate. — *Probl. de Geogr. Vol. VII, Acad. R.P.R., p. 131.*
6. CĂTUNEANU I., 1930 — Note ornitologice asupra faunei României. — *Bul. Soc. Stud. Natural. București An I., p. 8.*
7. CĂTUNEANU I., 1939 — Contribuțiuni la cunoașterea faunei ornitologice a Deltei Dunării (Reg. Iolgan). — Lista I-a. — *Bul. Soc. Nat. din România Nr. 13, pp. 16, 17, 19, 21, 24.*
8. CĂTUNEANU I., 1939 — Contribuțiuni la cunoașterea faunei ornitologice a Deltei — Lista a II-a — *Bul. Soc. Nat. din România nr. 10, Dunării (Reg. Iolgan), pp. 94, 100—102.*
9. CĂTUNEANU I., 1950 — Șoimii dăunători. — *Vînăt. An. II, Nr. 9, pp. 11—12.*
10. CĂTUNEANU I., 1951 — Cășpeții de iarnă ce se întîlnesc pe munți, pe dealuri, in cîmpie, pe riuri și in bălți. — *Vînăt., An. III, Nr. 1, pp. 15—19.*
11. CĂTUNEANU I., 1954 — Cum pescuiește vulturul pescar. — *Vînăt. Pesc. Sp. An. 6, Nr. 9, pp. 20—21.*
12. CĂTUNEANU I., 1957 — Combaterea păsărilor dăunătoare cu Bufnița. — *AGVPS Nr. 25, 85 pag. (pp. 82—84).*
13. CĂTUNEANU I., HAMAR M., THEISS FELICIA, MANOLACHE L., 1965 — Cer-cetări asupra șorecarului încălțat de iarnă (*Buteo l. lagopus BRÜN*) în Ro-mânia. — *Anal. Secț. de Prot. Plant. Vol. III, București, pp. 315—328.*
14. CĂTUNEANU I., TALPEANU M., THEISS FELICIA. 1966 — Observations Orni-thologiques dans la Dobroudja. — *Trav. du Mus. d'Hist. Nat. „Grigore An-tipa”, Vol. VI, București pp. 319—327.*
15. CĂTUNEANU I., JOHNSON A., TALPEANU M., 1967 — Recherches ornithologi-ques dans la Dobroudja (1965—1966). — *Trav. du Mus. d'Hist. Nat. „Grigore Antipa”, Vol. VII, pp. 419—435.*
16. CĂTUNEANU I., HAMAR M., THEISS FELICIA, KORODI G.I., MANOLACHE L., 1970 — Importanța economică a ciufului de pădure *Asio o. otus* L. in lupta împotriva dăunătorilor agricoli. — *Anal. Inst. de Cercet. Pentru Prot. Plant., Vol. VI, București pp. 434—445.*
17. CIOCHIA V., HAFNER H., 1969 — Observations sur queleques espèces d'oiseaux qui hivernent sur le littoral roumain de la Mer Noire et dans le Delta du Danube. — *Lucr. Stat. Cerc. Marine „Prol. I. Borcea” Agigea, III, pp. 307—314.*
18. COTTA V., 1956 — Economia vinatului și salmonicultura. — *Edit. Agr. Silv. s. St. București pp. 277—302.*
19. DOMBROWSKI R., 1912 — Ornithologia Romaniae. Die Vogelwelt Rumänien's. — *Bucarest pp. 400—596.*
20. HAENSEL J., TALPEANU M., 1968 — Ergebnisse einer ornithologischen Exkursion in das Donaudeelta im Frühjahr 1965. — *Beiträge zur Vogelkunde. Band 14, Heft 2, Akad. Verlagsgesellschaft Greest et Portig K—G. Leipzig, pp. 141—167 (pp. 150—152).*

21. HEINRIH G., 1927 — Dobrogea 1925. — *Jurnal für Ornithologie, Berlin* pp. 4, 5, 7, 23, 24, 27, 34, 37.
22. HELLER E., 1955 — Über der Vogelleben in Donaudelta. — *Der Falke, Leipzig-Jena*, pp. 5—24.
23. IACOBI R., 1930 — Studienfahrt in das Donaudelta. — *Bul. Agric., Vol I—II, Nr. 1—4, Lucr. Centr. Zoogeogr. St. Nr. 4.*
24. KISS J.B., 1969 — Date preliminare asupra ornitofaunei insulei Sahalin și rolul ei în migrație. — *PEUCE I., Studii și Cercet. de St. Nat. Tulcea, Mus. Delta Dun., pp. 479—494.*
25. KOHL ST., 1963 — Cucuvaia încălțată sau Minunița (*Aegolius lunereus* L.). — *Natura, Ser. Biol. Nr. 4, An. XV, pp. 879.*
26. KORNIS C., 1931 — Madartani tanulmányutam a román Dobruzsába 1928 őszén. — *Kocsag. Budapest, Vol. IV, Nr. 4, pp. 120—140.*
27. KORNIS C., 1935 — Ornitologia lacului Razim. — *Carpații, An. III, Nr. 5, pp. 104—106.*
28. KORNIS C., 1936 — Măsurii de protecție pentru avifauna Deltei. — *Carpații, An. IV, Nr. 10, pp. 272.*
29. KORNIS C., 1938 — *Haliaetus albicilla*. — *Carpații, An. VI, Nr. 9, pp. 267—268.*
30. LINȚIA D., 1909 — Meine ornithologische Studienexkursion in die Dobrudscha. — *Aquila, Jahrg XVI, Nr. 1—4, pp. 156—178.*
31. LINȚIA D., 1944 — Catalogul sistematic al Faunei Ornitologice al României. — *Timișoara Edit. Muz. Ornit. 166 pag. pp. 105, 108.*
32. LINȚIA D., 1954 — Păsările din R.P.R. — *Edit. Acad. R.P.R., București Vol. II, pp. 86—298.*
33. MUNTEANU D., 1960 — La situation actuelle de l'avifaune dans le Delta du Danube. — *Nos Oiseaux Nr. 269, Vol. 8, pp. 209—222.*
34. MUNTEANU D., 1965 — Conferința de la Caen asupra păsărilor răpitoare. — *Ocrot. Nat., Vol. 9, Nr. 2, pp. 245—247.*
35. PAPADOPOL A., 1965 — Ornitofauna refugiului „Sărăturile Murighiol” și a celor de la Lunca — reg. Dobrogea. — *Ocrot. Natura, Vol. 8, Nr. 2, pp. 201—217.*
36. PAPADOPOL A., 1966 — Prima consfătuire a ornitologilor din R.S.R. — *Natura — Seria Biol. Nr. 4, pp. 79—81.*
37. PAȘCOVSCHI S., 1959 — Cîteva observații asupra unor păsări răpitoare din fauna țării noastre — *Rev. Vin. Pesc. Sp., Nr. 3, p. 7, 8.*
38. PAȘCOVSCHI S., INASCU M., 1970 — Asocieri la cuibărit între diferite specii de păsări. — *Vinăt. Pesc. Sp., An. XXII, Nr. 4, p. 23.*
39. PASSOS—FREITAS H — dos. — Birds Observed by the Ornithological Expedition to the Delta of the Danub. — *Bucarest, Printers Soccc & Co. S. A., pp. 10, 13, 16, 18, 19, 21, 28, 29, 36, 37.*
40. POPESCU ALEXANDRINA, SIN G., 1966 — Despre cuibăritul și hrana bufniței (*Bubo b. bubo* L.) în Dobrogea de Nord. — *Ocrot. Natura, Vol. 10, Nr. 2.*
41. PUSCARIU VAL, 1964 — Observații asupra unor păsări rare din delta și lunca Dunării. — *Ocrot. Natura, Vol. 8, Nr. 2, pp. 201—217.*
42. PUSCARIU VAL., 1967 — Ocrotirea păsărilor răpitoare. — *Ocrot. Natura, Vol. 11, Nr. 1, pp. 5—23.*
43. PUȘCARIU VAL., 1968 — Observations sur la répartition et l'écologie de *Haliaetus albicilla* dans le Delta du Danube. — *Trav. Mus. d'Hist. Nat. „Grigore Antipa”, Vol. VIII, București pp. 959—968.*
44. RADU D., TALPEANU M., NADRA E., 1962 — Date certe asupra cuibăritului vulturului pescar (*Pandion h. haliaetus*) în R.P.R. — *Comunic. Acad. R.P.R., Nr. 3, Tom XII, p. 453.*
45. RODEWALD L., 1939 — Din Deltă. — *Rev. Vinăt. An. XX, Nr. 9., pp. 1—3.*
46. RODEWALD I., 1940 — Observațiuni ornitologice făcute în toamna anului 1939 în Delta Dunării. — *Rev. Vinăt. An. XXI, Nr. 2, p. 9.*
47. RODEWALD L., 1940 — Rezultatul cercetărilor asupra păsărilor din Deltă și România sud-estică din iarna anului 1940. — *Rev. Vinăt., Nr. 7, p. 15.*
48. SCHNELL H., 1936 — Ghid de vînătoare pentru Delta Dunării. — *Carpații Nr. 4, pp. 89—96.*

49. SPITZENBERGER FRIEDRIKE, 1966 — Ornithologische Beobachtungen an der Donau zwischen Vidin (Bulgarien) und Sulina (Rumänien). — *Egretta*, 9 Jahrg., Heft. 1, pp. 12—36, (pp. 24, 25).
50. STEINBACHER J., 1957 — Tierleben in Donaudelta. Vogel. — *Natur und Wolk.* Band 37, Heft. 6, Frankfurt/M. p. 177.
51. STEINBACHER J., 1965—1966 — Erlebnisse im Donau-Delta. — *Die Gefied. Welt.*, An. 89, Nr. 12, pp. 238—240, An. 90, 1966, Nr. 2, pp. 32—34, Nr. 3, pp. 56—58.
52. STEINBACHER J., 1966 — Eine neue Reise zum Donau — Delta. — *Die Gefiederte Welt*, An. 90, Nr. 11, pp. 215—217, Nr. 12, pp. 233—235, Nr. 1, 1967, pp. 14—16, Nr. 2, pp. 35—37.
53. STEINBACHER J., 1968 — Meine 3. Reise im Donau-Delta. — *Die Gefied. Welt.*, An. 92, Nr. 1, pp. 16—17, Nr. 2, pp. 38—39, Nr. 3, pp. 38—39.
54. STEINBACHER J., 1969 — In Donau-Delta und in der Balta. — *Die Gefied. Welt.*, An. 93, Nr. 4, pp. 75—76, Nr. 5, pp. 94—95.
55. TĂLPEANU M., 1966 — Les falconiformes de Roumanie. (Note preliminaire). — *Trav. du Mus. d'Hist. Nat. „Grigore Antipa“*, Vol. VI, Bucureşti pp. 329—338.
56. TĂLPEANU M., 1967 — Les Falconiformes de Roumanie (II). — *Trav. du Mus. d'Hist. Nat. „Grigore Antipa“*, Vol. VII, Bucureşti pp. 397—407.
57. TĂLPEANU M., 1968 — Note ornitologice din Dobrogea. — *Rev. Muz. An. V*, Nr. 6, pp. 533—536.
58. TĂLPEANU M., PASPĂLEVA MARIA, 1970 — Aviația în slujba ornitologiei. — *Rev. Muz. An. IV*, Nr. 2, pp. 143—145.
59. VASILIU G., RODEWALD L., 1940 — Păsările din România — *Inst. Nat. Zoot. Sect. Cineg. Bucureşti* p. 43—46.
60. VASILIU G.D., 1966 — Ornithologische Beobachtungen auf Maliuc. — *Egretta*, 9 Jahrg. H. 1, p. 4.
61. WUST W., 1933 — Ein Streifzug durch Dobrudscha — *Mitteil über die Vogelwelt-Stuttgart*.